

CELOVCENSKI vestnik

Letnik XVII.

Celovec, četrtek, 8. junij 1962

Štev. 23 (1047)

Slovenska gimnazija v Celovcu je stara pet let

Če govorimo o zgodovini slovenske srednje šole na Koroškem, moramo vedno spet poudariti, da so njene korenine tam, od koder izvirajo vse naše pridobitve po drugi svetovni vojni: v odporni in uporni borbi našega ljudstva proti nacifašizmu. Le s to borbo smo dosegli tudi člen 7 državne pogodbe, ki nam daje tudi pravico do lastne srednje šole. Zato sta tudi obe osrednji organizaciji v Spomenici koroških Slovencev postavili jasno zahtevo po lastni srednji šoli in v nadaljnjih vlogah in pri intervencijah vedno spet urgirali zlasti uresničitev te zahteve. Tako je končno poleti 1956 prišlo do razgovora med zastopniki zveznega ministrstva za pouk in deželne vlade ter predstavnikoma ZSO in NsKS, na katerem je bil sprejet sklep, da bo slovenska gimnazija po potrebnih pripravah lahko pričela pouk v prvih treh razredih s pričetkom šolskega leta 1957/58.

Šele na osnovi teh dejstev je končno prišlo do ustanovitve odloka z dne 9. 5. 1957 po ministru dr. Drimmlu. Od takrat se je slovenska gimnazija iz prvih skromnih začetkov, ki pa so bili našim nasprotnikom kljub temu cilj nenehnih napadov, ob podpori vsega našega ljudstva krepila iz leta v leto in se razvila v močno trdoživo ustanovo, ki obhaja letos svoj jubilej petletnega obstoja.

Temu dogodku je bila posvečena tudi letošnja zaključna prireditve dijakinj in dijakov slovenske gimnazije zadnjo nedeljo v Celovcu. V veliki dvorani Delavske zbornice se je zbralo daleč nad tisoč ljudi, predvsem staršev, katerih otroci obiskujejo to slovensko srednjo šolo. Navzoči pa so bili tudi številni častni gostje, med katerimi je ravnatelj prof. dr. Tischler posebej pozdravil deželnega glavarja Wediniga s soprogo, osebnega škofovega zastopnika prelata dr. Blümla, jugoslovanskega generalnega konzula Trampuža s soprogo in ostalimi člani generalnega konzulata, koroškega deželnega nadzornika dvornega svetnika dr. Arnolda s soprogo, strokovnega nadzornika dr. Schmidta s soprogo ter predstavnikoma manjšinskega oddelka koroškega deželnega šolskega sveta vladnega svetnika Justa s soprogo.

V svojem pozdravnem govoru je ravnatelj dr. Tischler uvodoma naglasil: „Če se ob petletnici pojavi toliko gratulantov, je to dokaz, da vsi z veliko skrbjo in ljubeznijo spremljate razvoj in delo te šole, je dokaz, da ima ta šola veliko več prijateljev in somišljenikov, kakor nekateri mislijo. V petih letih je šola zrasla v čilega mladeniča, ki je odložil vsak strah in je danes sposoben, da stopi tudi pred javnost, čeprav ne najde povsod zasluzenega zaupanja. Kakor smo na šoli pridno delali teh pet let, tako bomo delali tudi v bodoče, da bomo v enem letu predstavili svoje prve maturante in s tem izpopolnili šolo v polno gimnazijo.“ Zahvalil se je vsem, ki so kakorkoli prispevali k uspešnemu razvoju slovenske gimnazije, posebno prosvetnemu ministrstvu in koroški deželni vladi za štipendije ter vsem dobrotnikom, ki s svojimi prispevki omogočajo študij številnim dijakom. Izrazil je upanje, da bodo šola in njeni dijaki tudi v bodoče deležni izdatnih podpor, ter poudaril važno vlogo dijaških domov, kateri bi s svojim odgovornim delom prav tako zaslužili podporo s strani dežele in države.

Dijakinje in dijaki so v okviru svoje vsestranske uspele prireditve (o njenem podrobnem poteku poročamo na 2. strani današnje

številke — op. ured.) počastili petletni jubilej svoje šole z državno himno. Ob koncu pa je spregovoril še predsednik Združenja staršev na slovenski gimnaziji dipl. trg. Urank,

Avstrijska parlamentarna delegacija se je vrnila s svojega desetdnevnega obiska v Jugoslaviji

Avstrijska parlamentarna delegacija, ki je — kakor smo v našem listu že obširno poročali — pod vodstvom drugega podpredsednika parlamenta poslanca Griessnerja bivala deset dni na obisku v Jugoslaviji, se je pred nekaj dnevi vrnila spet na Dunaj. Poleg Beograda je obiskala nekaj jugoslovanske republike in se nekaj časa zadrževala med drugim tudi v Sloveniji. Predno je iz Ljubljane odpotovala v Beograd, od koder se je nato vrnila domov v Avstrijo, je predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko priredil in prostorih skupščine slavnostno kosilo na čast avstrijskim gostom, katerega so se udeležili tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani Karl Newole ter visoki predstavniki političnega življenja Slovenije.

Ob tej priložnosti sta predsednik Marinko in vodja avstrijske delegacije poslanec Griessner izmenjala zdravici. Predsednik Marinko je opozoril na nevtralni položaj Avstrije, ki ji narekuje, da naveže kar največ stikov s sosednimi državami. „Ta težnja tudi nam povsem ustreza, ker nas vežejo z Avstrijo mnogi skupni interesi,“ je poudaril in dodal, „če bomo gradili odnose na skupnih interesih, bomo odstranili tudi težave, ki na tem ali onem področju še motijo razvoj naših odnosov. Obstajajo pogoji za razvoj še tesnejših stikov z Avstrijo, čeprav imamo različno družbeno ureditev. Rezultati malega obmejnega prometa in gospodarskega sodelovanja, katerega zadnja manifestacija je bil sejem Alpe-Adria, ter vedno bolj pogosta kulturna izmenjava nam dovoljujejo, da z optimizmom gledamo v bodočnost. Ti stiki ustvarjajo ugodno vzdušje za vzajemno spoznavanje in zaupanje, vo-

ki je poudaril, da taka prireditve ni samo kulturni užitek, marveč hkrati tudi merilo kulturne ravni te naše šole. Na profesorski zbor pa je naslovil prošnjo, da bi našo mladino tudi v bodoče vzgajali v ljubezni do naroda in domovine ter utrjevali v njej bratska čustva do sosednega naroda in vseh narodov v svetu.

Na nedeljski prireditvi smo koroški Slovenci skupno z našo mladino, ki se šola na slovenski gimnaziji, dostojno proslavili petletni obstoj tega učnega zavoda. S tem pa smo tudi izpričali, da nam je vzgoja naše mladine srčna zadeva, kajti mladina je bodočnost in kot taka vredna vsega truda, da se bo, vzgojena v poštene in koristne člane družbe, znala odločno postaviti in boriti za visoke ideale enakopravnega in prijateljskega sožitja med narodi v miru in medsebojnem spoštovanju!

dijo pa tudi k konstruktivnemu mednarodnemu sodelovanju.“

Vodja avstrijske delegacije je v svojem nagovoru izjavil, da je nanj napravila močan vtis volja jugoslovanskega ljudstva, razviti državo in prispevati k ohranitvi miru v svetu. „To doživetje mora biti povezava med avstrijskim in jugoslovanskim ljudstvom v skupni težnji po ohranitvi miru,“ je dejal in poudaril, da so gospodarski in kulturni stiki močan činitelj medsebojnega razumevanja.

Pred odhodom iz Jugoslavije je imel vodja avstrijske delegacije tiskovno konferenco v Beogradu, kjer je povedal, da so avstrijski parlamentarci naleteli v Jugoslaviji na pristen sprejem in ozračje dobrih sosedskih odnosov. Govoreč o vtisih, ki jih je dobila delegacija med svojim bivanjem v sosedni državi, je poslanec Griessner dejal: „Skratka, dobili smo vtis, da v vaši deželi gradite boljše bodočnost, za kar se imate zahvaliti

Alžirija se pripravlja na referendum

na katerem se bo alžirsko ljudstvo odločilo za neodvisnost domovine

Odkar je bilo sklenjeno, da bo referendum o bodoči ureditvi Alžirije izveden letos 1. julija, se Alžirci vsestransko pripravljajo za ta dan, ki ga je delegat za splošne zadeve v začasni izvršni oblasti imenoval »dan obnovitve svobodne in suverene alžirske države«. Na vsem področju Alžirije so bile ustanovljene komisije za nadzorstvo nad referendumom, francoska vlada in začasna izvršna oblast pa sta ukrenili vse, da bi zagotovili popolno udeležbo alžirskega prebivalstva pri plebiscitu. Trenutno so v teku tudi vpisi v seznam volilnih upravičencev in je začasna izvršna oblast naslovila na alžirsko prebivalstvo poziv: Vsi moramo izkoristiti volilno pravico, da bomo pred vsem svetom potrdili tisto, za kar smo se borili in dajali žrtve sedem let!

Nacionalni svet alžirske revolucije ima trenutno v Tripolisu svoje zadnje zasedanje izven domovine in obravnava predvsem probleme, s katerimi se bo vodstvo neodvisne Alžirije moralo baviti, čim bo postala Alžirija neodvisna in suverena država. Na dnevnem redu zasedanja pa je tudi vrsta aktualnih vprašanj v zvezi s spremenitvijo množične organizacije osvobodilne fronte FLN v enotno politično stranko za obnovo porušene Alžirije.

Medtem pa se v Alžiriji razen kratkih presledkov nadaljuje krvavo nasilje fašistične OAS. Sicer so njeni voditelji končno le uvideli, da je njihove dosedanje pesmi o »francoški Alžiriji« za vse čase konec, toda še vedno se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da je s tem konec tudi njihovemu gospostvu v Alžiriji. Pač pa je vodstvo OAS spremenilo svojo dosedanje taktiko in se zavzema za pogajanja z alžirskim osvobodilnim gibanjem, medtem ko o francoski vladi pravi, da le-ta »nima

Objava slovenske gimnazije

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu so sprejemni izpiti za šolsko leto 1962/63 v soboto, dne 7. julija 1962, to je prvi dan velikih počitnic. Začetek izpitov ob 8. uri zjutraj.

Prijavite svoje otroke pravočasno, in sicer do 1. julija 1962!

Prijavi je treba priložiti rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva. Pri vodstvu šole, katero otrok sedaj obiskuje, je treba zaprositi za popis učenca. Ta popis (Schülerbeschreibung) pošlje šola neposredno na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22.

Na dan izpita, torej 7. julija, pa mora vsak učenec predložiti spričevalo, katero bo dobil 6. julija 1962 na svoji dosednji šoli; brez tega spričevala ne more nastopiti k izpitu.

Izpit za prvi razred obsega snov četrte šolske stopnje iz slovenščine, nemščine in računstva — pismeno in ustno. Glede ostalih razredov pa dobite podrobna pojasnila vsak dan popoldne v šolski pisarni v Lerchenfeldgasse 22, soba 65 v drugem nadstropju.

Ravnateljstvo

sodelovanju vseh družbenih sil.“ Ob koncu se je zavzel za nadaljnje razvijanje in krepitev dobrih sosedskih odnosov in izmenjavo mnenj med prijateljskima sosednima državama.

Avstrijska parlamentarna delegacija je ob svojem obisku v Jugoslaviji povabila jugoslovansko parlamentarno delegacijo naj obišče Avstrijo.

več kaj iskati v Alžiriji. V smislu te nove taktike je vodstvo OAS stavilo alžirskemu osvobodilnemu gibanju »ultimatum« in predlagalo pogajanja, zahtevajoč »dodatna jamstva« za evropske priseljence, nadalje »popolno amnestijo« za povzročitelje terorističnih dejanj in zločinov ter končno še »enakopravno sodelovanje« v bodoči vladi neodvisne Alžirije.

Alžirsko osvobodilno gibanje je te zahteve razumljivo zavrnilo in izjavilo, da je trdno odločeno, »s silo nastopiti proti obnovljenemu nasilju«.

Adenauer se noče umakniti

Kljub svojim 86 letom se zahodnonemški kancler dr. Adenauer noče umakniti z vodilnega položaja v svoji stranki in v vladi. Na nedavnem kongresu krščansko-demokratske stranke v Dortmundu je bil ponovno za dve leti izvoljen za predsednika stranke in je moral popustiti le v toliko, da mu je bil v pomoč pri vodstvu stranke postavljen ob strani še poslovodeči predsednik v osebi 54-letnega Hermana Dufhuesa.

Adenauer je sicer že pri zadnjih volitvah obljubil, da bo »v danem trenutku« prepustil vodstvo mlajšim silam, toda ob sedanjem kongresu stranke je pokazal, da se je medtem spet premislil in je izjavil, da bo odstopil šele pred prihodnjimi volitvami leta 1965. Do tja pa je vsekakor še precej časa in zato danes nihče ne more vedeti, kakšen bo razvoj prihodnjih let tudi glede »železnega kanclerja« Zahodne Nemčije.

Neodgovorna igra Amerike z atomsko nevarnostjo

Čeprav je vsa svetovna javnost dovolj odločno protestirala proti nadaljevanju atomskih poskusov, Amerika še nadalje preizkuša svoje atomsko orožje. Pri tem pa ji niti ne zadostujejo doslej znani poskusi v atmosferi, marveč je prešla celo na izkoriščanje izven-atmosferskega prostora za svojo nevarno in skrajno neodgovorno igro. Pred nekaj dnevi so ameriški znanstveniki namreč izvedli prvi poskus z eksplozijo atomske bombe v višini 45 do 50 kilometrov, kamor so atomsko konico izstrelili s posebno raketo. Vendar se jim je poskus ponesrečil in doslej niti sami niso mogli ugotoviti, kaj se je zgodilo z atomsko bombo, ko so morali raketo predčasno razstreliti. Skratka: Ni znano, ali atomska bomba leži na dnu Tihga oceana ali pa se je razletela v zraku.

Podatki, ki so jih objavili o tem ponesrečenem poskusu, so vsekakor skopi in kažejo, kako nevarna in neodgovorna je igra, ki jo igra Amerika. Kaj bi na primer bilo, če bi raketa z atomsko konico nadaljevala pot in padla kje na obljuden kraj? Posledic tega si sploh ni mogoče predstavljati, kljub temu pa v Ameriki napovedujejo nadaljnje poskuse v izvenatmosferskem prostoru, o katerem je generalni tajnik OZN U Tant izjavil, da ne pripada nobeni državi, temveč je skupna last vseh držav. Torej Amerika v tem primeru sega celo v tuj prostor in si lasti pravice tam, kjer jih nima. »Smatram, da so ti namerjavani poskusi v visoki atmosferi manifestacija zelo nevarne psihoze, ki postaja danes očitna,« je poudaril U Tant in dejal, da se v polni meri strinja z resolucijami generalne skupščine OZN o preprečitvi jedrskih poskusov. Opozoril je tudi na proteste znanstvenikov vsega sveta in izjavil, da so taki poskusi še bolj nezaželeni.

Vendar se Amerika noče ozirati na resna svarila in nadaljuje svojo neodgovorno igro z atomsko nevarnostjo.

Pet let slovenske gimnazije v Celovcu

V smislu državne pogodbe od 15. maja 1955 je zvezni minister za prosveto z odlokom od 9. maja 1957 določil ustanovitev Zvezne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu kot poskusne šole. Z zakonom o manjšinskem šolstvu od 19. marca 1959 je šola dobila zakonito osnovo. Od vsega začetka je šola provizorično nameščena v poslopju celovške realke.

Jeseni 1957 se je na šoli pričel pouk v prvem, drugem in tretjem razredu. Od leta do leta dobiva šola po en nadaljnji razred in bo v šolskem letu 1962/63 postala popoln zavod s prvimi maturanti poleti 1963. Prvi in tretji razred imata paralele.

V smislu zakona o manjšinskem šolstvu iz leta 1949 je šola urejena po učnem načrtu avstrijskih realnih gimnazij in po potrebi gimnazij. V jezikovnem pogledu je šola naslednje urejena:

- Učni jezik je slovenščina.
- Od 1. do 8. razreda je pouk v enaki meri v slovenskem in nemškem jeziku.
- Od 3. razreda naprej se dijaki učijo latinščine.
- V 5. razredu imajo dijaki možnost izbire med angleščino in grščino. V povprečju se tri petine dijakov odloči za angleščino, dve petini pa za grščino. Ta izbira je potem obvezna do mature.

● Od 6. razreda naprej je ruščina s 3 tedenskimi urami prostovoljni predmet. Ker dobijo že v slovenščino najpomembnejše osnove za priučenje slovenskih jezikov, se pouka ruščine udeležujejo skoraj vsi dijaki.

Prosti predmet na šoli sta tudi stenografija v 4. in 5. razredu in zborna petje od 1. do 8. razreda. Vsled prav dobre glasbene nadarjenosti dijakov je pouk v zbornem petju v 3 skupinah: dekleški zbor, deški zbor in moški zbor. Kot uspeh tega glasbenega šolanja priredi šola vsako leto ob zaključku šolskega leta pevske koncerte, ki se ga udeležujejo tudi gosposod deželni poglavar in pristojni šolski nadzorniki. Kot posebnost ima šola vsako leto tudi svoj mladinski športni dan. Samo po sebi razumljivo pa izvaja tudi v učnem načrtu predvidene smučarske tečaje in potovalne dneve.

Šola je v prvem šolskem letu obiskovalo 94 dijakov, v šolskem letu 1958/59 je njihovo število naraslo na 136, v naslednjem šolskem letu pa na 184. V šolskem letu 1960/61 je bilo na šoli že 228 dijakov, sedanje njihovo število pa znaša 268.

Izključno za potrebe šole stojita v poslopju realke na razpolago le konferenčna soba in pisarna ravnateljstva. Učilnice morajo dijaki deliti z onimi nemške realke. V konferenčni sobi in pisarni ravnateljstva so spravljena tudi vsa učila šole, tako da sliči ta dva prostora prej magazinu kot pa bivališču in delovišču srednješolskih profesorjev. Iz omenjenih razlogov je pouk na šoli izključno popoldanski. Ker sta v istem poslopju nameščeni 2 šoli, pride razumljivo vedno spet do težav, zlasti v opoldanskih urah.

Kar tiče učbenikov, obstojajo težave v tem, da jih morajo učitelji sami pripravljati. V prvih štirih letih so pripravili 12 učbenikov, ki obsegajo slovenske čitanke, učbenike iz verouka, latinske vadnice in zgodovino glasbe. Nadaljnji učbeniki se pripravljajo. Za nemščino, za katero je predpisan isti učni načrt kot za vse druge realne gimnazije v državi, se lahko uporabljajo vsi aprobirani učbeniki. V ostalih predmetih pa si učitelji pomagajo ali z nemškimi knjigami ali pa z zapiski na tabli in v zvezkih.

Trimesterska poročila in letna spričevala so enako kot glavni katalogi dvojezična, pri čemer pa smejo biti krajevna imena pisana le v nemščini. Dijakom je na razpolago dijaška knjižnica z okoli 1.200 slovenskimi in nemškimi knjigami. Šola ima tudi Združenje staršev, katerega redni in podporni člani bistveno pomagajo pri nakupu učil.

Šola sme sprejeti le dijake z avstrijskim državljanstvom. Tudi učitelji morajo biti avstrijski državljani in imeti avstrijska spričevala. Z odlokom Zveznega ministrstva za prosveto od 5. 6. 1957 je bil višji študijski svetnik dr. Joško Tischler zadolžen s provizoričnim vodstvom šole.

Za petletnico slovenske gimnazije v Celovcu bi se spodobilo, da bi ji prosvetno ministrstvo dodelilo lastno poslopje, njegovega provizoričnega upravitelja pa imenovalo za definitivnega ravnatelja šole.

Avstrijski gospodarski drobiž

Avstrijska plačilna bilanca v letu 1961 je bila zaključena z aktivnim saldov 3,45 milijarde šilingov v primerjavi z 2 milijardama v letu 1960. Primanjkljaj trgovinske bilance je bil lani prvič po letu 1956 nižji od prejšnjega leta: 7,3 milijarde v primerjavi s 7,7 milijarde šilingov v letu 1960. Bilanca dohodkov in izdatkov od turizma prikazuje aktivno 5,6 milijarde, bilanca gibanja kapitala pa aktivno 3,1 milijarde šilingov. Zlate in devizne rezerve so konec decembra 1961 znašale 21,4 milijarde, kar ustreza kritju 6-mesečnega uvoza.

„Svet nas čaka, mi smo mladi!“

Uspela akademija v počastitev petletnega obstoja slovenske gimnazije v Celovcu

Vsakoletna zaključna prireditev dijakov slovenske gimnazije v Celovcu ob koncu šolskega leta je postala že pojem zase in je na eni strani uspešen prikaz dosežkov slovenske srednje šole, na drugi strani pa zgovoma manifestacija tesne povezanosti vsega našega ljudstva s to šolsko ustanovo, ki smo si jo koroški Slovenci priborili v okviru prizadevanj za uresničitev določil člena 7 državne pogodbe. Letos obhaja slovenska gimnazija v Celovcu petletni jubilej obstoja in res jubilejna je bila tudi zaključna akademija zadnje nedelje popoldne v veliki dvorani celovške Delavske zbornice, ki je nazorno pokazala uspešni razvoj in nenehno rast te šole v teku petih let.

Medtem ko so bile zaključne prireditve slovenske gimnazije v prejšnjih letih v glavnem omejene le na pevski in glasbeni spored, so dijaki ob letošnjem petletnem jubileju svoje šole pripravili tudi še pester telovadni nastop s humorističnimi vložki ter zlasti presenetili z okusno urejeno razstavo slik, plastik in ročnih del. Škoda je le, da je bila razstava odprta šele uro pred začetkom prireditve in tako nešteti obiskovalci — bilo jih je daleč nad tisoč — niso imeli dovolj časa, da bi si jo bolj podrobno ogledali. Nudila pa je zares obsežen pregled tiste dejavnosti naše mladine, ki zahteva vsaj nekaj umetniškega navdiha in veliko spretnosti; pod vodstvom učiteljev za risanje in ročno delo pri fantih (arh. inž. Janez Oswald in prof. Franc David) ter dekliško ročno delo (ga. Janja Zikulnig) so dijakinje in dijaki iz vseh sedmih razredov pokazali lep izbor svojih izdelkov, ki so pričali, da je med našo srednješolsko mladino marsikak talent, kateremu bi kazalo posvetiti posebno pažnjo.

Kulturno-prosvetni spored prireditve je tudi letos obsegal nastope deškega, dekliškega, mešanega, mladinskega, moškega in združenega pevskega zbora. Skupno je sodelovalo nad 160 pevki in pevcev, ki so pod vodstvom profesorja glasbe dr. Cigana zelo dobro in doživeto zapeli vrsto slovenskih pesmi ter med nje vpletli tudi nekaj nemških napevov. V koncertnem delu sta nastopila sedmošolca Breda Travnik (klavir) in Hubert Greiner (violina), ki sta prav tako demonstrirala viden napredek; zlasti v Riedingovem koncertu v G-duru, ki ga je ob spremljavi Travnikove igral poleg satire Emila Adamiča, je Greiner dokazal naravnost mojstrsko obvladanje instrumenta. Dobro podane pa so bile tudi recitacije, dve slovenski in dve nemški: šestšolec Hanzej Oman je recitiral Gregorčičevo „Življenje ni praznik“, tretješo-

lec Teodor Domej veselo pesem Adalberta v. Chamisa „Eine tragische Geschichte“, četrtošolka Dana Zwitter Perkonigovo „An eine geliebte Landschaft“ in sedmošolec Martin Partl Zupančičevo preroško izpoved „Vseh živih dan“, v kateri je pesnik izpovedal globoko vero v zmago zdravih sil naroda.

Pravo doživetje sta bila fizikalna nastopa — gimnastične vaje deklet pod vodstvom ge. Melite Millonig in telovadba fantov pod vodstvom prof. Milana Kuppra. Medtem ko je bil nastop deklet lepa slika gracioznosti, so fantje pokazali zavidljivo izkušnost tudi pri najbolj vratolomnih skokih. In celo v umetnosti hoje po vrvi se je izkazal mlad par. Poskrbljeno pa je bilo tudi za razvedrilo: Robert Kropinig in Mirko Paintner sta bila res prava „klovna“, ki se jima je moral vsakdo od srca smejati.

Zelo pester je bil tri in pol ure trajajoči program letošnje zaključne prireditve slovenske gimnazije, ki ga je z izbranimi besedami v obeh deželnih jezikih povezoval prof. dr. Reginald Vospornik. V recitaciji, plesu, telovadbi in zlasti v pesmi je naša srednješolska mladina izpovedala vse: ljubezen do naroda in materne besede, zvestobo domovini in predvsem svojo mladost. Spomnila pa se je tudi let najhujše preizkušnje, ko so naši ljudje trpeli v izseljeništvu in umirali v nacističnih taboriščih; vendar je prav ta pesem (Jobstova „Zdaj se vsaka veja v maj budi“) hkrati tudi pesem upanja, da „rodil se je novi čas“. In če si je kot geslo svoje proslave izbrala naslovni verz iz Gregorčičeve pesmi „Življenje ni praznik“ ter s tem izpričala, da se zaveda resnosti življenja, je z Jobstovo pesmijo „Mi smo mladi“ zaključila prireditev z izpovedjo, polno mladostnega poleta: „Svet nas čaka, mi smo mladi!“

Sobotna mlečna stavka je stala koroške kmete več kot pol milijona šilingov

V petek preteklega tedna je Kärntner Bauernbund napovedal enodnevno svarilno mlečno stavko in pozval koroške kmete, naj naslednji dan, v soboto, ne oddajo nobenega mleka. Napovedana stavka je bila proglašena kot protest proti stalnemu naraščanju cen in mezd in istočasna zahteva po zvišanju proizvodne cene mleka.

Napovedana stavka je bila izvedena preteklo soboto »brez izjeme« in »brez kakšnih pripetljajev«, kakor je zapisal ÖVP-jevski tisk. Mlekarnice so — kakor pričajo razne slike — zabarikadirali Bauernbundovci z nekaj desetimi traktorji, Oplii in Mercedesi. S tem je bila onemogočena mlekmariškim avtomobilom dostava mleka prodajalniam oz. njegov dovoz s podeželja. Stavka je bila preprosta, enostavna in — brez prave volje kmetov. Le-ti so se zgražali in jezili, kam z mlekom in od kod denar zanj. Uspeh stavke je bil namreč zelo klavern: po koroških vaseh je v soboto ostalo 270.000 litrov mleka, koroške kmete pa je Bauernbund spravil ob zaslužek za delo v skupnem znesku nad pol milijona šilingov.

Nočemo načenjati tukaj vprašanja primernejših oblik kmečkih stavk, tudi ne bomo razpravljali v zadovoljivosti ali nezadovoljivosti sedanje cene mleka, reči pa moramo, da se nam zdi, da sobotna mlečna stavka ni le udarec v vodo, temveč zelo neodgovorna igra v škodo kmečkih ljudi.

Ni še dolgo od tega, ko sta konferenca prezidentov kmetijskih zbornic in kmetijski minister ing. Hartmann ostro zavrnila koroške Bauernbundovce, ko so zahtevali podražitev mleka od 1,90 na 2,60. V sporočilu, ki ga je takrat objavila AIZ, je bilo rečeno, da podražitev mleka kratko in malo ne pride v poštev, ker bi potem pitno mleko stalo okoli 3,60 šil., maslo okoli 55 in sir okoli 45 šil. V tem primeru bi tudi sedanja državna subvencija 50 grošev na liter mleka ne imela nobenega opravičila več. Zahteva po podražitvi mleka je v škodo kmetijstva in kmetovalcev, je takrat — sredi marca — zaključilo sporočilo v AIZ.

Sedanja stavka je bila praktično Bauernbund kontra Bauernbund. Inscenirali so jo njegovi »koroški« močje »trde govornice« Graf, Gruber, Sodati, itd. iz golega kapitulanstva pred FPÖ-jevskimi kričarji v Celovcu 29. aprila tega leta. Da jih je k stavki očitno mikal tudi bližajoči se datum državnoborskih volitev, bodi samo mimogrede omenjeno.

Resnejše pa je vprašanje, kam taisti go spodje s to za kmete drago stavko, ki nika-

kor ne nosi znamenj prepotrebnega iskanja razumevanja kmečkih težav pri socialnem partnerju, v resnici merijo. Nič drugam, kakor pa tja, kamor merijo z vso svojo subvencijsko politiko. Zvišana cena mleka naj kmečkim ljudem prinese malce večji izkupiček, gospodom s 25 in več kravami v hlevu pa dodatne dnevne profite za njihovo osebnostno brezdelje. Stvar okoli zvišanja cene mleka je na istem načelu kakor stvar subvencioniranja kmetijskega bencina in disla ali znižanje dohodninskega davka: kdor ima malo, potrebuje malo, kdor pa ima veliko, temu je treba dati še več. Škoda pri vsem tem trpita delavec in kmet, profit pa imajo industrija, trgovina in gospodje, ki znajo na vasi ali v tovarni svetohlinsko govoriti, ki pa po raznih komisijah in odborih vidijo najprej sebe in svoje, kmečki in delavni človek pa, ki vedno bolj trepeče za vrednost svojega najbolj trdo pridelanega šilinga, pa jim je deveta briga.

Res vedno revnejšemu kmečkemu človeku ne koristijo in mu ne morejo pomagati k potrebnemu napredku ne zvišana cena mleka, ne pocenjeni kmečki bencin in disel in tudi ne zlagano znižanje davkov, njega je treba bolj kot doslej podpreti v njegovih življenjskih osnovah. Prav to pa drugače tako glasni koroški bauernbundovski gospodje najmanj znajo, kajti drugače ne bi bila Koroška kmetijsko najbolj zaostala dežela.

POŠIROKEM SVETU

RIM. — Neofašisti so pred nedavnim napadli obiskovalce nekega rimskega kinematografa, v katerem so prikazovali film antifašistične vsebine. Skupina neofašistov je iz stavbe nasproti kinematografa, kjer je sedež stranke, metala pohištvo in druge predmete na ljudi, ki so prihajali iz kina. Publika, med katero je bilo večje število študentov, je vrnila napad neofašistov, nakar je posegla vmes policija in izpraznila neofašistično stavbo. Aretirala je 52 neofašistov in devet obiskovalcev kina.

KAIRO. — V Kairu so obsodili industrialca Georga Bavula na štiri leta zapora in denarno kazen 1000 funtov šterlingov zaradi poskusa podkupovanja vladnih funkcionarjev za agrarno reformo. Bavula so obsodili tudi zaradi prodaje manjvrednih strojev.

BONN. — Investicije v zahodnonemškem gospodarstvu so se v zadnjem času znatno zmanjšale, ker so se pokazali prvi znaki inflacije in negotovosti na tržišču. Najbolj so se zmanjšale investicije, ki so jih financirala podjetja z lastnimi sredstvi.

LONDON. — Anglija in Nemčija bosta sodelovali pri gospodarski izgradnji Tanganjike, bivše britanske kolonije v Afriki, ki je postala neodvisna lani decembra. Konec letošnjega leta bo začela z delom družba za razvoj Tanganjike, ki bo imela kapital poldrugi milijon funtov šterlingov. Eno tretjino te vsote bo vložila Britanija, drugo Zahodna Nemčija, tretjo pa Tanganjika. Tanganjika je bila pred prvo svetovno vojno nemška kolonija.

Zeneva. — Na plenarni seji ženevske konference za razorožitev so sprejeli predlog o enomesečni prekinitvi dela te konference. Konferenca bo prekinila zasedanje 15. junija in nadaljevala svoje delo 16. julija. Predlog o prekinitvi zasedanja konference so predložili predstavniki osmih nevtralnih in izvenblokovskih dežel, ki sodelujejo pri delu konference, in sicer predstavniki Brazilije, Burme, Etiopije, Indije, Mehike, Nigerije, Švedske in ZAR. Plenarna seja je bila v glavnem posvečena razpravi o prvem uvodnem poglavju sporazuma o razorožitvi, ki zajema splošna načela in cilje razorožitve.

LONDON. — Zahodnonemški obrambni minister Strauss se je pred malo dnevi mudil na obisku v Londonu, kamor ga je povabil britanski obrambni minister Watkinson. Strauss je izjavil novinarjem, da je Zahodna Nemčija sklenila v razdobju do leta 1963 potrditi 100 milijonov funtov šterlingov za nabavo letal in opreme v Veliki Britaniji.

BONN. — Velika zahodnonemška avtomobilska družba Opel je povišala prodajno ceno modela „Record“ za 70 do 95 mark in modela „Kapitan“ za 120 do 190 mark.

LONDON. — Sindikat 110.000 britanskih ilvarjev je pozval angleško vlado, naj prizna Demokratsko republiko Nemčijo.

BEJRUT. — Pred vojaškim sodiščem v Bejrutu so začeli proces proti udeležencem zarote, ki so v noči med 30. in 31. decembrom lani izvršili neuspešen poskus vojaškega udara. Izmed 234 jih je na založni klopi le 158, ostalim pa sodijo v odsolnosti. Za 197 obtoženih, med katerimi so tudi kapetan Fuad Avad, šakui Kajralah, Ali Mustafa in Haž, je javni tožilec zahteval smrtno kazni.

MOSKOVA. — Sovjetska vlada je sprejela sklep o zvišanju cen mesa in mesnim proizvodom za 30 odstotkov ter maslu za 25 odstotkov. Zvišanje naj bi omogočilo nadaljnjo krepitev materialno tehnične baze živinoreje in materialno zainteresiranost kolhozov in sovhozov. Vlada je istočasno sprejela sklep, da zniža ceno za sladkor za 5 odstotkov in tkaninam iz umetnih vlaken za 20 odstotkov.

TUNIS. — Z ukazom predsednika republike Tunizije Burgibe je tuniška armada dobila prva dva generala. V čin generala sta napredovala dosednja polkovnika Kefi in Tabib. General Kefi je glavni poveljnik tuniške armade, general Tabib pa je načelnik tunizijskega generalnega štaba.

BONN. — Zahodnonemški kancler Adenauer je izjavil, da Zahod ne sme popustiti v razgovorih s Sovjetsko zvezo. Po njegovih besedah bi popuščanje bilo znak slabosti in zlorabe. V pismu, ki ga je poslal kongresu križnansko demokratske stranke, je ponovil, da mora zahodni svet voditi politiko sile.

OSLO. — Predsednik zahodnonemške socialno demokratske stranke Erich Ollenhauer je izjavil, da v Bonnu ni več pravega političnega vodstva. Dejal je, da je avtoriteta kanclerja Adenauerja upadla in da je Zahodni Nemčiji potreben »nov človek na vrhu«. Socialni demokrati nimajo alternative za vladno zunanjo politiko, ker je, kot pravi Ollenhauer, težko uganiti, kakšno zunanjo politiko vodi Adenauer, če jo sploh vodi.

PARIZ. — Pariška policija išče atentatorje, ki so 1. junija ponoči iz avtomobila med vožnjo odprli ogenj na sedež KP Francije. Ranjen ob tej priložnosti ni bil nihče.

RIO DE JANEIRO. — Brazilski študentje so začeli splošno stavko, zahtevajoč za predstavnike svojih organizacij tretjino naslovov v univerzitetnih in fakultetnih svetih. Nacionalna zveza študentov poudarja, da sta učni sistem in sistem uprave na univerzah zastarela. Zdaj stavka že kakih 20.000 študentov, pričakujejo pa, da bo stavka zajela več sto tisoč brazilskih študentov.

DUNAJ. — Britanski obrambni minister se je mudil na tridnevem uradnem obisku v Avstriji. Eden izmed ciljev njegovega obiska je bil razen tega, da se je seznanjal z vojaško organizacijo, tudi razgovor o nadaljnjih britanskih dobavah orožja Avstriji.

SEUL. — V Južni Koreji so prišli na sled zaroti, katere namen je bil, z državnim udarom vreči vojaško vlado generala Čang Hi Parka. Zaprli so 41 ljudi.

Novost na domačem knjižnem trgu:

„Najlepše ljudske knjige“
v žepni izdaji pri založbi
„Domovina in svet“

Na domačem knjižnem trgu se je pred nedavnim pojavila zanimiva novost, ko je dr. Bertl Petrei (Žihpolje) v svoji založbi »Domovina in svet« (Verlag »Heimat und Welt«) začel izdajati zbirko žepnih romanov pod naslovom »Najlepše ljudske knjige« (Die schönsten Volksbücher). Žepne izdaje danes seveda niso več redkost, vendar skoraj vse, kar jih poznamo v nemškem jeziku, izhajajo v Nemčiji, medtem ko je ta zelo prikladna in najbolj privlačna oblika knjig — posebno, v kolikor gre za dobro čtivo — za koroško res novost, ki bo gotovo pritegnila zanimanje širokega kroga bralcev.

Že s prvim zvezkom je založba pokazala, da ji ne gre toliko za dobičkonosnost podjetja, ki bi jo kot mnogi drugi lahko dosegla z izdajanjem malovredne plaže, marveč hoče tudi manj premožnemu bralcu za majhen denar posredovati dobra literarna dela priznanih avtorjev. Svojo dejavnost je namreč začela z novo izdajo priljubljenega romana koroškega pisatelja Josefa F. Perkoniga »Nikolaus Tschinderle Räuberhauptmann«. Če pomislimo, da je ta »hudomušni roman« že dosegel skupno naklado 111.000 izvodov, ki so bili vsi razprodani že pred leti, potem vidimo, da je imela založba srečno roko, ko je izbirala tekst za svojo prvo izdajo, s katero se je predstavila javnosti. Knjiga je izšla v okusni broširani izdaji in obsega 168 strani, cena pa znaša samo 19 šilingov. Zanimiva pa bo postala še posebno zato, ker bo roman služil za podlago filmu, ki ga bodo letos jeseni začeli snemati z Helmutom Lohnerjem v naslovni vlogi.

Še nekaj besed o nadaljnjem programu založbe. Poleg Perkonigovega romana sta doslej izšla še dva zvezka zbirke »Najlepše ljudske knjige«, in sicer noveli »Immensee« ter »In St. Jürgen« znanega nemškega pisatelja Theodorja Storma in roman »Die Flucht« S. A. Petritza, ki ga imenujejo »jez-nega mladega moža«. Za letošnji jesen napoveduje založba izid treh nadaljnjih zvezkov: Ludwig Anzengruber »Der Sternsteinhof«, Lorenz Mack »Das gottlose Dorf« in Maria Steurer »Die Erbin vom Seehof«, medtem ko za prihodnjo pomlad obljublja v svojem biltenu »literarno senzacijo«, ko bodo v nemščini izšli »Samorastniki« Prežihovega Voranca, ki jih prevaja prof. Janko Messner.

Iz dosedanjih in napovedanih zvezkov žepne zbirke »Najlepše ljudske knjige« je razvidno, da si je založba »Domovina in svet« zastavila lepo nalogo. Predvsem pa je treba zabeležiti razveselljivo dejstvo, da bo že drugo leto svojega obstoja začela tam, kjer je pred leti nehal njen prvi avtor, namreč s prevodom iz bogate književnosti naroda, katerega del živi kot avtohtono ljudstvo na Koroškem. Vsekakor je zanimivo naključje, da je ob 70-letnici rojstva koroškega nemškega pisatelja Josefa F. Perkoniga izšel v Sloveniji slovenski prevod njegovega romana »Ugrabljeni strd«, medtem ko bo ob 70-letnici rojstva koroškega slovenskega pisatelja Prežihovega Voranca izšel na Koroškem nemški prevod njegovih »Samorastnikov«. Vodja založbe dr. Petrei je tudi pravilno ocenil ta dogodek, ko je zapisal: »Izdaja tega odličnega dela iz nove slovenske literature naj bo prispevek k sporazumevanju med narodi!«

Slovenski narod se je poslovil od svojega velikega pisatelja Frana S. Finžgarja

V 92. letu starosti je prejšnjo soboto umrl eden najbolj priljubljenih slovenskih pisateljev — Fran Saleški Finžgar, avtor nepozabnega romana o življenju in boju naših davnih prednikov »Pod svobodnim soncem«. Mnogi tisoči občudovalcev njegove umetnosti so se poslovili od velikega kulturnika in učitelja že na njegovem domu, na ljubljanskih Žalah pa se je v ponedeljek popoldne zgrnila nepregledna množica ljudi, da pospremi svojega umrlega pisatelja na zadnji poti. Od vsepovsod, kjer prebivajo Slovenci in kjer so našle Finžgarjeve knjige častno mesto na knjižnih policah, so prihiti stari in mladi, da se uvrstijo v dolge in goste kolone pogrebcev in tako izkažejo poslednjo čast možu, ki je živel in delal za rast in procvit slovenske kulture in umetnosti. Poleg sorodnikov so bili navzoči tudi predstavniki Sveta za kulturo in prosveto LR Slovenije, zastopniki Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Društva slovenskih književnikov in posameznih slovenskih kulturnih in prosvetnih organizacij, prišli pa so tudi predstavniki zamejskih Slovencev, med katerimi je bila štiričlanska delegacija Slovenske prosvetne zveze iz Celovca, ki je ob krsto pokojnega pisatelja položila venec z rdečimi nageljni.

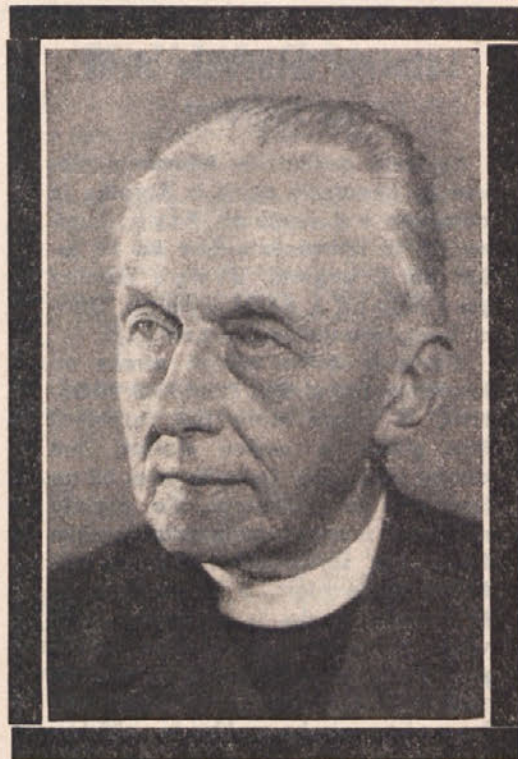
Ko so krsto postavili na katafalk, se je od pokojnika najprej poslovil pisatelj France Bevk v imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Poudaril je, da se je malokateri slovenski pisatelj tako povezal z bojem svojega naroda za obstanek, kot prav Fran S. Finžgar. Z vrsto svojih književnih del je ustvaril dragocene bisere, ki so še prešli v trajno kulturno zakladnico slovenskega naroda. V imenu Društva slovenskih književnikov je spregovoril predsednik pisatelj Anton Ingolič, ki je v poslovnih besedah orisal poslanstvo umetnika in ljudskega učitelja, katero je pokojnik z vso odgovornostjo opravljal v najbolj razburkani in najbolj usodni dobi zgodovine slovenskega naroda. Zahvalil se mu je v imenu pisateljskega rodu za vse, kar je storil in za dragoceno napotilo, ki ga je Finžgar zapustil, namreč, da je pisatelj tisti, ki mora med prvimi služiti človeku. Pisatelj Stanko Cajncar pa se je od pokojnega Finžgarja poslovil v imenu Mohorjeve družbe in Ciril-metodijskega društva slovenskih duhovnikov ter je kot eden izmed njegovih osebnih prijateljev in sodelavcev spregovoril o vseh do zadnjega neutrudnih dejavnosti F. S. Finžgarja.

Slovenski narod se je dostojno poslovil od svojega velikega pisatelja, ki je po dolgih letih dela, truda in bojev našel zadnji počitek v domači zemlji pod svobodnim soncem.

Ko je pokojni pisatelj Fran S. Finžgar lani obhajal svoj devetdesetletni življenjski jubilej, se je pri njem zglasila tudi delegacija Slovenske prosvetne zveze in mu poleg čestitk koroških Slovencev izročila Drabosnjakovo priznanje za »nemimljive stvaritve, ki so bile vzpodbuda za delo v kulturi in prosveti na Koroškem«.

Slavljenec se je čestitk in odlikovanja srčno razveselil in vzradoščen začel obujati spomine na Koroško ter je zastopnike SZP poprosil, da pozdravijo »naše Korošce« in jim povejo, kako je hvaležen in kako rad se spominja na svoje dni na Koroškem.

FRAN S. FINŽGAR
Njegovo življenje in delo

Rojen je bil 9. februarja 1871 v Doslovičah pri Breznici na Gorenjskem kot sin kajzarja in kmečkega krojača. Ko je doma končal osnovno šolo, je študiral v Ljubljani in šel po maturi v bogoslovje. Kot duhovnik se je moral seliti iz kraja v kraj, nazadnje pa je bil trnovski župnik v Ljubljani, kjer je bil tudi upokojen.

Pisati je začel že kot četrtošolec in je ostal zvest pers-u prav do zadnjega. V razdobju tega nepretrganega pisateljevanja sta posebej vidna njegov delež pri »Domu in svetu« in pri Mohorjevi družbi. V delih, ki jih je pisal za Mohorjevo družbo, spremljamo njegovo rast do najbolj priljubljenega in izrazitega slovenskega ljudskega pisatelja. Pri vsem tem pisateljskem delu pa ne smemo prezreti njegovega uredniškega dela pri Mohorjevi družbi, ki je trajalo 30 let in ki ga je tako vsega terjalo zase, da mu je ostalo komaj še kaj časa za poklicno pisateljsko delo. Še tako pomembna dela, ki bi jih Finžgar medtem napisal, pa ne bi odlašala tega, kar je napravil za Mohorjevo družbo v tem času, ko se je morala umakniti najprej iz Celovca na Prevalje in od tam v Celje, kjer jo je prav Finžgar povzdignil v pomembno narodnozgodovinsko in ljudskoprosvetno ustanovo; in ki se je ob izbruhu druge svetovne vojne spel morala umakniti v Ljubljano, v Celju pa doživeli tako rekoč popolno uničenje. Po drugi vojni pa je bil spel Finžgar tisti, ki ji je vsaj prva leta pomagal, da se je spel utrdila.

Od leta 1893, ko je napisal povest »Gozdarjev sin«, je nastala dolga vrsta knjig: ljudskih iger, novel, črtic, povesti, romanov. Med njimi je najbolj znan vedno znova brani in prevajani roman »Pod svobodnim soncem«, v katerem nam opisuje življenje naših prednikov in njihove slavne boje z Bizantinci; s tem romanom je bolj kot z vsemi drugimi svojimi literarnimi deli krepil med slovenskim ljudstvom narodno zavest. Če na kratko naštevamo njegova dela, moramo omeniti še roman »Iz modernega sveta«, zbirko črtic iz prve svetovne vojne »Prerokovana«, novelo »Dekla Ančka« (ki je skupno s povestjo »Štiri« pred nedavnim izšla tudi v nemškem prevodu, o katerem smo poročali v našem listu), črtice »Skopuhova smrt«, »Na potelino« itd., neštete mladinske spise ter priljubljene ljudske igre »Divji lovec«, »Razvalina življenja«, »Veriga«, »Neša kri«, ki jih še danes uprizarjajo ne samo diletanški odri, marveč tudi poklicna gledališča, ne nazadnje pa knjige njegovih spominov — »Leta mojega popotovanja«.

Kako je bil Finžgar zmerom blizu življenja, kako je zajemal iz njega, s kakšno ljubeznijo je pisal za ljudstvo, še posebno potrjuje, da je med starimi in mladimi najbolj bran slovenski pisatelj. Nekaj njegovih mojstrsko napisanih črtic in novel ter roman »Pod svobodnim soncem« pa predstavljajo Finžgarjevo in s tem slovensko umetnost tudi bralcem raznih drugih jezikov.

Kot veliki umetnik slovenske besede je Fran S. Finžgar leta 1938 postal redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Nauki prvega mednarodnega obmejnega sejma »Alpe-Adria«: (3)

Poglobljanje gospodarskih stikov

važna oblika sodelovanja med sosednimi narodi in deželami

Razumevanje in konkretna pomoč, ki so nam jo nudili odgovorni organi zbornic in oblasti v Avstriji, Italiji in Jugoslaviji, je omogočila, da odvijamo letošnji prvi sejem »Alpe-Adria« z vsemi potrebnimi pooblastili za sklepanje konkretnih poslov in okviru odobrenih kontingentnih list. Prepričani smo, da bodo izkušnje letošnjega prvega sejma dragocen napotek za sejem v bodočih letih in da bodo že letošnji konkretni rezultati vsestransko opravičili organizacijo sejma »Alpe-Adria« v Ljubljani.

Konkretno sodelovanje prizadetih zbornic pri organizaciji sejma »Alpe-Adria« pa naj še nadalje utrjuje že tradicionalno prijateljsko sodelovanje, katerega rezultati so vidni že sedaj, prepričani pa smo, da bodo v prihodnosti še boljši in da se bo temu primerno še nadalje povečala blagovna izmenjava in utrjevalo gospodarsko sodelovanje.

● Dr. Rupert Roth, predsednik Trgovinske zbornice za Štajersko:

Z zadovoljstvom morem kot predsednik Trgovinske zbornice za Štajersko ugotoviti, da so tesnejši stiki, navezani pred dvanajstimi leti med štajerskim in slovenskim gospodarstvom, rodili uspehe, ki so bili koristni in ki so ob preseganju svojega ožjega okvira pomenili dragocen prispevek k prizadevanjem za okrepitev zunanjetrgovinske izmenjave med Avstrijo in Jugoslavijo.

Zaradi tega gotovo ni nobeno naključje, da je prav 25. graški sejemski sporazum povezan z dogodkom, ki bo gotovo dal tem prizadevanjem za dobre sosedne gospodarske odnose novega dodatnega vzgona: in sicer s prireditvijo prvega sejma »Alpe-Adria« v Ljubljani in s pomembno razširitvijo medsebojne blagovne izmenjave v okviru sejemskih sporazumov s Slovenijo. Sejem »Alpe-

Adria« bo odprl tistim avstrijskim podjetjem, ki se zanimajo za izvoz, dodatne možnosti, da še bolje kot doslej seznanijo s svojimi izdelki jugoslovanski trg in zlasti tudi visoko razvito in močno potrošno območje Slovenije. Sejemski sporazum ustvarja realne temelje, da se doseženi propagandistični uspehi tudi v praksi uveljavijo.

*

● Co. dr. Giancarlo di Maggio, predsednik Zbornice za trgovino, industrijo in poljedelstvo v Vidmu:

Prireditve, ki se zaradi svojega mednarodnega značaja imenuje »Alpe-Adria«, naj bi bila idealna pobuda, ki naj bi potrdila, da se bodo medsebojni stiki prizadetih območij v bližnji prihodnosti v interesu vseh strani povečali in z večjim in bolj poglobljenim spoznavanjem posameznih možnosti omogočila močnejše stike med gospodarstveniki, ki se udeležujejo te prireditve.

Trgovinska izmenjava med Furlanijo in Slovenijo se je v zadnjih letih povečala predvsem zaradi izboljšanja splošnih stikov in zaradi gospodarske komplementarnosti obeh območij, ki je med drugim omogočila tudi naraščanje medsebojnih turističnih stikov.

To ugodno stanje bi se lahko še nadalje občutno izboljšalo, če bi uspeli odstraniti razne birokratske ovire, ki še vedno zavirajo medsebojno trgovinsko izmenjavo in če bi uspeli doseči lokalne sporazume, ki bi olajšali stike med gospodarstveniki obeh obmejnih območij.

Znano je, da se v videmski pokrajini, ki v dobri meri meji na Slovenijo, lahko danes posluhuje ugodnosti videmskega sporazuma samo majhno število občin, občin, ki zaradi svojih geografskih razmer in oddaljenosti od gospodarskega središča pokrajine niso mogle slediti industrijskemu in trgovinskemu razvoju, ki so ga v zadnjem desetletju zabeležila druga območja.

Zato se kaže ponovno vrniti na pripombo, ki je bila omenjena že ob drugih priložnostih in na drugih krajih in po kateri naj bi se omenjene olajšave razširile na širše območje videmske pokrajine, pa tudi na

ustrezni del Slovenije, s čimer bi ustvarili potrebne pogoje za olajšano gibanje gospodarstvenikov obeh držav in s tem tudi za povečanje ustreznih trgovinskih stikov.

Očitno je torej, da bo, ko bodo lahko zastopniki jugoslovanskih, posebej pa slovenskih podjetij brez posebnih birokratskih formalnosti obiskovali videmsko pokrajino oziroma ko se bodo lahko furlanski gospodarstveniki pogostejše in lažje srečevali s slovenskimi in se na lastne oči prepričali o možnostih tamkajšnje proizvodnje, storjen nadaljnji korak na poti k vedno boljšim gospodarskim stikom med obema pokrajinama.

V teh okvirih in iz tega stališča se zdi prireditve sejma »Alpe-Adria« danes kar najbolj prikladna, saj bo postala važen činitelj za nadaljnjo gospodarsko dejavnost prizadetih območij, upoštevajoč tudi zmogljivost prizadetih trgov in možnost razvoja trgovinske izmenjave, ki jih bodo povečevali vsakoletni sejmi, s katerimi se bodo dosednji stiki okrepili, pa tudi po zaslugi dobrega sosedstva.

(Se nadaljuje)

Letošnje letovanje otrok na Jadranu

Letošnje počitniško letovanje slovensko govorečih otrok iz Koroške je določeno v 2 skupinah. Prva skupina bo na letovanju v času od 12. julija do 2. avgusta, druga skupina pa v času od 4. do 25. avgusta. Otroci bodo letovali v Savudriji.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo PISMENO PROŠNJO, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka ter izjava, če je že kdaj bil na letovanju in kolikokrat. To prošnjo naj starši skupno s priloženim lanskim šolskim spričevalom, zdravniškim spričevalom, iz katerega mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo, priporočilo krajevne prosvetne ali zadružne organizacije, osebni izkaznico otroka s sliko in režijskim prispevkom v znesku 200 šilingov oddajo do najpozneje 30. junija 1962 na naslov: Zveza slovenskih organizacij, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10. Posebej opozarjamo, da ZSO posameznih dokumentov ne prevzema in da velja za prijavljenega le otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi navedeni dokumenti.

Za OSEBNO IZKAZNICO otroka velja le izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa počni list. Za otroke z osebnimi izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. V prošnji starši lahko navedejo željo, s katero skupino bi radi poslali otroka na letovanje. Po možnosti bo ta želja upoštevana. Sploh bodo starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, po končanem prijavnem roku dobili tozadevno pismo obvestilo in potrebna nadaljnja navodila.

Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem

Cirkovče

Iz naše vasi poročamo tokrat o veselem dogodku. Spet smo imeli poročno slavo. Hčerka našega kmeta Lipeja, Franca Hanina, Justa se je poročila, ženin pa je bil Peter Kolernek, priden delavec, ki si je postavil svoj domek kar blizu nevestine rojstne hiše.

Ožji sorodniki in nekaj dobrih znancev so poročno slavo nadaljevali v Jugoslaviji. Na Prevaljah je opravil cerkvene poročne obrede dekan Matevž Močilnik, nato pa so gostje sedli k izdatnemu kosilu v gostilni pri Brančniku. Gostilničar, velik mož s častljivo gosto brado, ima na zalogi razen dobrot v kleti in kuhinji tudi veliko porcijo zdravega humorja. S svojimi domisljicami je družbo ženitovanjskih gostov spravljal kaj kmalu v razigrano razpoloženje. Tudi gospod dekan, ki se je kosila udeležil, je bil izredno dobre volje, saj je tukajšnji domačin in je ljudskošolske klopi oblal v šoli v Tunelu pod učiteljem Ivom Fajnikom, s katerim smo se njegovi stari učenci pred nedavnim srečali pri Hauserju na Holmcu.

Nato pa so se ženitovinski gostje peljali na prijetno in polno lepih vtisov izpolnjeno ženitovanjsko vožnjo. V Črni so si ogledali novo odlično kavarno, potem pa so se ustavili v Velenju in občudovali zmogljivost naprav in gradenj nove Jugoslavije. Obiskali so tudi Mislinje in Slovenji Gradec, končno pa so se dobro imeli pri muziki in plesu v kavarni na Ravnah.

Kakor je bil ta dan lep in prijeten, tako združujemo s čestitkami mlademu novoporočenemu paru voščilo, da bi jima bilo lepo in sončno tudi na skupni življenjski poti do prav visoke starosti!

Življenjski jubilej prezidenta koroškega deželnega zbora

Prezident koroškega deželnega zbora Jakob Sercinigg je te dni praznoval svoj 75. rojstni dan. Ob tej priložnosti je bil deležen mnogih čestitk, deželni glavar Wedenig pa mu je za zasluge za socialistično gibanje izročil priznanje velike Viktor-Adlerjeve plakete. Čestitkam se pridružujemo.

Egidiju Bašniku v spomin

V Čahorčah v občini Kotmara vas je manjša kmetija na klancu, hiši se pravi pri Gvažarju. Gospodar in oče družine na tej kmetiji je bil v vasi in okolici cenjeni Egidij Bašnik, ki je vso svojo pridnost in sposobnost vlagal v delo na domačih poljih in v gozdu, da je mogel preskrbeti, vzdrževati in vzgajati družino s precejšnjim naraščanjem. Življenje mu je bilo nenehno delovni dan od zore do mraka. Pri izpolnjevanju svojih neodložljivih poklicnih dolžnosti ga je letos pomladi zadela pri delu v gozdu huda delovna nesreča. Zdravili so ga v bolnišnici za nezgode v Celovcu, kjer pa mu tudi izkušeni zdravniki niso mogli rešiti življenja. Na posledicah nezgode je preminul v sredo preteklega tedna, njegovo truplo pa so prepeljali na dom in ga v hiši žalosti položili na mrtvaški oder.

Z Egidijem je za vedno odšel od nas možkorenina, ki je lahko zgled požrtvovalnosti in žrtvovanja za mnoge.

Srečali smo Egidija kot agilnega predsednika Slovenskega prosvetnega društva »Gorjanci« v Kotmari vasi. V prosveti in izobrazbi najširših plasti našega ljudstva je videl neprecenljivi duhovni kapital kot prvenstveno obrambno sredstvo proti raznarodovanju našega človeka. V zadružništvu je sodeloval z veliko vnemo zaradi tega, ker se je zavedal, da je gospodarska neodvisnost temeljni pogoj tudi za duhovno neodvisnost in miselno samostojnost. Več let je bil predsednik upravnega odbora Hranilnice in posojilnice v Kotmari vasi. Zveza slovenskih zadrug mu je leta 1956 poklonila priznanje dr. Valentina Janežiča v srebru.

Čašo trpljenja je moral pokojni Gvažar z družino izpiti do dna v letih nacističnega trnjošstva, samo zaradi tega, ker je bil poštenjak in zvest izročilom svojih prednikov. Ko so rjavosrajčni nasilniki po iniciativah pisarne Maier-Kaibitscha in s sodelovanjem majhnih »eichmanničev« po naših vaseh hoteli dokončno rešiti »vprašanje« koroških Slovencev, rešiti s fizičnim pokončevanjem v kacetih in izseljeništvu, so prišli tistega sončnega, toda za koroške Slovence črnega aprilskega dne tudi

po Gvažarjevo družino, jo oropali domačije ter jo stlačili v kamion in odpeljali proč od ljubljene domovine v hladni tuji svet. Skupno je Gvažarjeva družina delila bridkosti pregnanstva, usodo ponižanih in razžaljenih z mnogimi sotrpini iz naše krvaveče in izmučene slovenske zemlje na Koroškem. Kakor vsi drugi, tudi Egidij ni klonil — ti streti me moreš, podreti nikdar, usode sovražne besneči vihar — vedno je veroval v zmago pravice nad krivico in doživel čas, ko je bilo zlomljeno nacistično nasilje ter se je vrnil z družino v ljubljeno svoj domači kraj. Znova je začel spet obnavljati svojo domačijo in znova spet je stal na braniku naših narodnostnih po naravnem pravu, ustavi in mirovni pogodbi utemeljenih in zasidranih eksistenčnih pravic.

Pogrebni svečanosti na kotmariškem pokopališču se je kljub močnemu dežju udeležila ogromna množica žalnih gostov in s tem izpričala svoje spoštovanje in naklonjenost, česar je bil deležen vse dni življenja mož, ki smo ga ta dan izročili k trajnemu počitku v domači zemlji. Ob odprtem grobu so se od pokojnika z nagovori poslovlili predstavniki slovenskih organizacij: Za zvezo slovenskih izseljencev se je od sotrpina poslovil njen predsednik Lovro Kramar, za njegovo prosvetno dejavnost se mu je zahvalil Janko Ogris, za Zvezo slovenskih zadrug pa je poslovlilne besede spregovoril poslevoedeči podpredsednik dr. Mirt Zwitter. Dejal je med drugim, da pokojni ni bil na strani onih kjer se delijo denar in naslovi. Iz notranjega nagiba, je kljub svojim težkim in skromnim razmeram storil veliko koristnega za okolico in ceniti ga moramo po tem kar res predstavlja pravega moža. Pokojni je bil glavni pobudnik za postavitev zadružnega in prosvetnega doma v Kotmari vasi, katerega prvi del je že dograjen. Tudi za pobudo in zasluge pri gradnji zadružnega doma ni žel pravega priznanja in zahvale, ki bi mu pripadala. Trajen spomenik bodimo mu mi — njegov nagrobni križ — ravnajmo po njegovem zgledu in pomagajmo tudi njegovi hudo prizadeti družini.

Zaljujoči Gvažarjevi družini izrekamo naše globoko sožalje.

„Vrnili smo se z najlepšimi vtisi“

Kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, je pred nedavnim gostoval na Koroškem pevski zbor »Ivan Cankar« kulturno-umetniškega društva »Svoboda« iz Virmaš pri Škofji Loki. Poleg koncerta, ki so

Iz Maribora

Prejšnji teden je v Mariboru umrla Jelica Hochmüller, koroška rojakinja, rojena Zwitter iz znane Abujeve družine v Zahomcu na Zili.

Pokojna Jelica je bila žena neštetihi koroškim Slovincem znanega Ivana Hochmüllerja, ki je umrl že pred leti. Bil je pred prvo svetovno vojno odločen predstavnik slovenskega življa v Beljaku. Po plebiscitu je moral kot zaveden Slovenec zapustiti koroško domovino in druga domovina mu je postala Slovenija, kjer se je udomačil v Mariboru. Dobra žena Jelica mu je bila zvesta spremljevalka in najboljša tovarišica v lepih in še bolj v hudih dneh življenja. Gostoljubna hiša Hochmüllerjevih v Mariboru je bila vedno na stečaj odprta neštetim koroškim Slovincem, predvsem študentom in tudi drugim, ki so se kakor koli mudili v Mariboru.

Žena Jelica je znana ter ima nesporne zasluge predvsem za ohranitev folklornih vrednot naš slovenske Zile. Marljivo in vestno je zapisovala in opisovala zilsko narodno folkloro in izsledke objavljala v različnem slovenskem tisku.

Pogrebni svečanosti minulo soboto se je udeležila velika množica žalnih gostov, med temi mnogo koroških Slovencev. Posmrtni govor ob odprtem grobu je imel predsednik Kluba koroških Slovencev v Mariboru Brantner in v izbranih besedah orisal življenjsko pot in delo ter zgleden lik spoštovane in blage pokojnice Jelice Hochmüllerjeve.

Domača zemlja njene druge domovine, ki jo je vzljubila kakor svojo rodno zilsko zemljo, je sprejela v svoje naročje njene telesne ostanke. Naj počiva v miru po dela polnem življenju, mi pa jo bomo ohranili v trajnem svetlem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše srčno sožalje.

Prof. dr. Joško Tischler šestdesetletnik

Ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu prof. dr. Joško Tischler je prejšnji mesec obhajal svoj 60-letni življenjski jubilej.

Dijakinje in dijaki slovenske gimnazije so svojemu ravnatelju privedli za to priložnost lepo

slavje tudi v okviru nedeljske zaključne prireditve v Delavski zbornici. Četrtošolka Dana Zwitter in sedmošolec Martin Partl sta najprej v obeh deželnih jezikih čestitala v imenu vseh dijakov in jubilaru izročila šopek rdečih nageljnov, nato pa je mešani zbor zapel pesem »Slovenec sem« in Petelin-Gallusov latinski napov »Gavisi sunt discipuli« (Dijaki so se veselili).

Ob tej priložnosti so prof. dr. Tischlerju čestitali tudi navzoči častni gostje deželni glavar Wedenig, jugoslovanski generalni konzul Trampuž, osebni škofov zastopnik prelat dr. Blüml, deželni šolski nadzornik dvorni svetnik dr. Arnold, strokovni nadzornik dr. Schmid in predstavniki manjšinskega oddelka pri deželnem šolskem svetu vladni svetnik Just; v imenu Združenja staršev na slovenski gimnaziji pa je voščila izrekel predsednik dipl. trg. Urank.

Čestitkam za šestdesetletni življenjski jubilej se sicer naknadno, zato pa nič manj iskreno pridružujemo z najboljšimi željami tudi mi!

Slovenska kmečka zveza sporoča:

Bencin in disel za kmetijstvo sta subvencionirana

V torek preteklega tedna je ministrski svet sklenil pocenitev goriva, to je bencina in disla za pogon kmetijskih strojev. V ta namen je za leto 1963 določil v državnem proračunu znesek 180 milijonov šilingov. Za naslednja leta potrebni zneski bodo določeni vsako leto posebej. Določeni znesek bo vsakokrat razdeljen za leto nazaj in sicer se bo razdelitev ravnala po vsakoletnem številu kmetijskih strojev.

Za leto 1963 določeni znesek 180 milijonov šilingov bo torej izplačan za one kmetijske pogonske stroje na bencin in disel, ki so bili prijavljeni ob priložnosti letošnjega štetja kmetijskih strojev v nedeljo, dne 3. junija 1962. Kmetovavce zaradi tega obveščamo, da bodo dobili prispevek ali subvencijo na bencin in disel, ki ga bodo potrošili v letu 1962, izplačan le če so svoje traktorje, motorne kosilnice, motorne obračalnike-zgrabljalnike, žitne kombajne in stacionске bencinske in dislove motorje prijavili pri štetju dne 3. junija 1962.

Prispevek oz. subvencija za bencin in disel bosta izračunana po točkah, pri čemer bo vsak stroj dobil določeno število točk. Prispevek bo izplačan prvič v letu 1963, verjetno preko hranilnic in posojilnic. Glede višine prispevka v konkretnih primerih in o načinu izplačevanja subvencije bosta izdelala podrobne smernice kmetijsko in finančno ministrstvo.

Bilčovski kmetje so zborovali in se posvetovali

Na pobudo naše Hranilnice in posojilnice smo se v četrtek preteklega tedna zbrali bilčovski kmetje že zgodaj zjutraj k zborovanju, na katerega sta kot govornika Slovenske kmečke zveze prišla podpredsednik ing. Nace Nachbar in tajnik Blaž Singer.

Že ob osmi uri zjutraj nas je bilo pri Miklavžu zbranih precej nad 30 kmetovalcev, starih in mladih. Ko je predsednik Hranilnice in posojilnice Miha Kulnik otvoril zborovanje in obrazložil na kratko njegov pomen za bilčovske kmete in kmetijstvo sploh, je povzel najprej besedo ing. Nace Nachbar, ki je načel vrsto aktualnih vprašanj o potrebnih spremembah v našem kmetovanju, h katerim sili slehernega gospodarja sedanji dinamični čas tehnike. Na dolgi vrsti praktičnih in preizkušenih primerov je nanizal probleme našega kroja, kakor jih doslej še ni nanizal nihče od kmetijske zbornice, ki nam je prišel posvoje pridigovat.

Za ing. Nachbarjem nas je Blaž Singer popeljal iz domačega okolja na polje agrarne problematike v Avstriji in nam nazorno predložil ogromne razlike, ki so nastale v zadnjih 40 letih na področju proizvodnje prehrane v naši državi. Iz tega izhajajoč je opozoril, da so nastale spremembe povzročile tudi vrsto novih in težkih problemov, pred katerimi stoji vsak kmetovalec in cele naše vasi.

Dolgo smo se potem skupno zadržali in obravnavali te probleme, zlasti našo udeležbo na turizmu in pogoje, ki so za to potrebni ter etape, ki jih moramo že prehoditi, da bo pri nas živinoreja postala to, kar bi morala biti in kar lahko postane. Ob tej priložnosti smo se dogovorili tudi za vrsto skupnih ukrepov, h katerim vabimo vse kmete v občini, kadar jih bomo pričeli izvajati.

Zanimivo in povsem domače zborovanje je trajalo dobre 4 ure, če pa prištemo še osebne razgovore in vprašanja, pa je zborovanje trajalo 5 ur. Ko smo se ločili, smo se ločili v zavesti, da se je splačalo priti na zborovanje in v spoznanju potrebe, da bi se prav kmalu spet srečali k podobnemu obravnavanju stvari, ki nas čisto žulijo bolj kot pa čevlji.

Bomo dočakali sto let življenja

Večne sanje človeštva: Vrelec, ki prerodi starca v mladeniča

Še pred leti je strogo veljalo načelo ali pravilo, da ima vsako živo bitje predpisano »naravno« življenjsko dobo, ki jo ureja nekakšna biološka »ura«. Če si srečen, je vzmet tvoje ure nekoliko daljša, sicer pa krajša in prej umreš.

To preprosto teorijo je dodobra pretresla vrsta poizkusov na Cornellski univerzi v ZDA. Začeli so s tem, da so razdelili veliko število podgan v dve skupini: prvo so krmili z normalno hrano, pa še s precej sladkorja in živalskih maščob, da so lahko živali uživale po mili volji. Vse te so dosegle za podgane normalno življenjsko dobo dveh do dveh in pol let. Najstarejša v skupini je poginila po 965 dneh. Druga skupina pa je dobivala sicer podobno hrano, vendar brez dodatnih kalorij, brez maščob in sladkorja. Te živali so rasle sicer počasneje, razvijale pa so se povsem normalno. Ko so jim naposled dovolili, da so se nažrle do sitega, — nekaterim po 300, drugim po 600 in tudi šele po 900 dnevih — so dosegle normalno velikost in težo. Skoraj vse iz te skupine so bile po 1000 dneh, ko so bile njihove vrstnice iz prve skupine že davno mrtve, še vedno tako živahne, kot mlade sveže živali. Najstarejše med njimi so dosegle celo 1400 dni življenja.

Proučevanje podgan iz prve skupine je pokazalo tudi to, da so našli pri njih po 850 dneh številne tumorje in okvare na srcu in ledvicah, v drugi skupini pa je bilo obolenih živali le malo.

Znanosti je že dolgo znano, da razna sevanja skrajšujejo življenja. Molekule v celicah namreč ionizirajo in proizvajajo s tem molekularne drobce, tako imenovane proste radikale, ki povzročajo nevarne verižne reakcije v živem tkivu. Da bi to preprečili, so že poskušali zdraviti od sevanja oboleni ljudi s snovmi, ki se hlastno spajajo s prostimi radikali. Nekemu učenjaku je že pred leti prišlo na misel, da nastajajo mogoče ti škodljivi produkti tudi pri normalni izmenjavi snovi. Zamislil si je, če ni to eden izmed osnovnih vzrokov staranja. Lotil se je poskusov z mišmi, ki živijo sicer povprečno 7,6 meseca. Ko jih je hranil s hrano, ki ji je primešal snovi za preprečevanje oksidacije, pa so živele povprečno po 10 in pol mesecev.

Pred več kot 25 leti so odkrili pri žuželkah poseben »hormon mladosti«, ki ga izloča drobna žleza, hormon, ki zavlačuje staranje in odrasla žival zleze iz bube. Leta 1959 pa so odkrili neko snov v mladih podganah, ki si jo niso znali razlagati, dokler je ni nekdo poizkusil vbrizgati ličinkam, tik preden so se prelevile v žuželke. Pravilno je slutil. Ta snov je imela isti učinek, kot že znani »hormon mladosti«. Sledila je vrsta čisto nepričakovanih odkritij. Isto snov so našli v kosteh, jetrih in mišicah telet, v človeški placeniti in naposled tudi v človeški notranji prsni žlezi.

Precej dela bi bilo še treba vložiti za dokončno ugotovitev, če ta snov res zadržuje staranje pri bolj razvitih bitjih. Različni poizkusi pa kažejo, da je pri mlajših živalih ta

snov zelo pomembna, če jo uporabimo za zdravljenje ran. Pri starejših živalih jo najdemo le v manjših količinah ali pa včasih sploh ne. Tedaj razumemo, zakaj se pri njih pri poškodbah odmrle celice in poškodovano tkivo tako težko obnavlja.

Poskusov s podganami seveda še ni konec. Ugotovili so še nekaj zanimivih stvari. Če so starejšo in mlajšo žival s kirurškim posegom združili kot siamska dvojčka, se je stara podgana kmalu pomladila in zgodilo se je že, da je živela po 400 dni dlje. To je seveda pripeljalo do nevarnih spekulacij, da bi z vbrizganjem »hormona mladosti« tudi pri človeku zadržali staranje.

Da bi vse te ugotovitve in ugibanja spravili v sklad, so se lotile nekatere zdravstvene ustanove v Ameriki obsežnih raziskav na ljudeh. V Bostonu so n. pr. zbrali med rekruti 900 povsem zdravih in se z njimi dogovorili za redne preglede — tudi pozneje, ko bodo že rok odslužili — di bi pravočasno zasledili pri vsakem padec telesne in duhovne sposobnosti in poizkusiti najti temu vzrok. Predvsem se nameravajo zanimati za njihovo prehrano. Radi bi namreč ugotovili, zakaj pri nekaterih mladih ljudeh opešata sluh in vid ter prične naraščati krvni pritisk, vendar so že vnaprej skoraj vsi prepričani, da je temu

vzrok izmenjava snovi v telesu. Poapnenje žil ni pojav starosti, saj so obdukcije marsikdaj pokazale prve znake poapnenja že v letih, ko se telo še razvija. Težko je vskladiti vse te na zunaj precej različne pojave in potegniti iz njih zaključke, vendar si lahko pomagamo že z nekaterimi samostojnimi ugotovitvami in recepti.

Gotovo drži, da se mora človek varovati preveč izdatne hrane. O tem niso pokazali na podganah nič novega, zakaj statistike govorijo, da umrejo ljudje, ki imajo 9 kg viška telesne teže, (nad povprečno težo) povprečno pol drugo leto prej kot ljudje z normalno težo. 16 kg viška pa skrajša življenje že za 4 leta.

Pa še tri recepte predlagajo zdravniki za dolgo življenje.

■ Izogibajte se nepotrebnega obsevanja vseh vrst!

■ Ostanite telesno aktivni in se ne vdajajte lenobi!

■ Ostanite tudi duhovno aktivni in nikoli ne puščajte vnemar učenja!

Telo, ki bo našlo svoj smisel v gibanju in duh, ki išče svoj smisel v tem, da se bolj razvije, bosta težje odmrli kot lenobno telo in lenobna misel.

Hrup postaja problem

Pri blažitvi hrupa bi morala sodelovati tako industrija kakor znanost

Strokovnjaki označujejo čedalje večji hrup predvsem v velemestih kot spremljalni pojav splošnega civilizacijskega napredka. Prometni hrup, ki pritiska na ljudi, povzroča resne zdravstvene motnje. Zdravniki, tehniki, sociologi ter urbanisti razpravljajo o posledicah hrupa, ki ga delajo prometna sredstva, in o možnosti vsaj za ublažitev, če že ne za popolno odstranitev te nevarnosti.

Po ugotovitvah že 80-fonski hrup, če je trajen, močno obremenjuje človekovo življenje. Med posledicami omenjajo pretirano živčnost, zmanjšano sposobnost za zbrano delo, povečano možnost nepremišljenih dejanj v trenutni vzburkanosti ter celo alkoholizem in uživanje mamil, k vsemu temu pa je treba prišteti še naraščajočo nevarnost nezgod in nesreč zaradi živčne napetosti. Hrup prizadene ne le ljudi, ki hodijo ob zelo prometnih cestah, temveč tudi voznike motornih vozil. Pri proučevanju neposrednih vzrokov nesreč pa doslej še niso upoštevali, za koliko se zmanjšata refleksi in sposobnost za trenutno trezno presojo pri voznikih, ki so izpostavljeni stalnemu hrupu.

Na velemestnih ulicah, kjer stojijo zlasti pred križišči včasih tudi več sto metrov dolge vrste avtomobilov, tramvajev, avtobusov in motornih koles, so izmerili hrup, ki presega sto fonov. Še večji hrup so ugotovili v bližini velikih mednarodnih letališč, kjer vzletajo in pristajajo letala na reaktivni pogon. Medicinski strokovnjaki so postavili kot vrhno dovoljeno mejo 30 fonov.

Boj proti hrupu bi se moral spričo naglo naraščajočega cestnega prometa začeti že v industriji, ki naj bi proizvajala čim manj hrupne motorje za avtomobile in druga cestna vozila. Prvo besedo pripisujejo urbanistom, ki naj bi z ureditvijo mest in naselij zadovoljivo poskrbeli za to, da bi se sodobni človek čim bolj izognil hrupu cestnega s tem, da bi stanoval v določeni razdalji od najbolj prometnih cest. V prihodnje bi bilo treba zvišati število področij, kjer naj bo kar se le da mirno, kakor je to zdaj v zdraviliščih ter v bližini šol in bolnišnic. Urbanisti bi znatno ublažili hrup, če bi načrtno zmanjševali promet skozi sredino strnjenih naselij ter speljali ob njihovih robovih široke ceste brez križišč.

Mali leksikon

Od kdaj je začelo število ljudi na svetu hitro naraščati in kako je naraščalo na raznih kontinentih?

V zadnjih treh stoletjih število ljudi na zemlji nenehoma narašča. Stopnje naraščanja se večajo zlasti od leta 1850. Število ljudi ne narašča enako v vseh delih sveta. V 19. stoletju je hitro naraščalo število prebivalcev Evrope in obeh Amerik, število prebivalcev Azije pa počasneje. Od začetka 19. stoletja je naraščalo število prebivalcev Azije in Afrike znatno hitreje, v zadnjih desetletjih pa je naraščalo hitreje na vsem svetu. V čedalje večjem številu dežel umrljivost pada, ne pada pa število rojstev.

Kaj je Arktika in kaj Antarktika in koliko merita?

Arktika je del zemeljske oble okrog Severnega tečaja in sega do 66 stopinj 30 minute severne zemljepisne širine. Arktika meri kakih 18 milijonov kvadratnih kilometrov. Ime je dobila po sozvezdju Velika Medvedica, ki jo vidimo v višini nebesnega Severnega tečaja (Arktos pomeni v grščini medved). Antarktika pa je del zemeljske oble okrog Južnega tečaja. To področje meri kakih 14 milijonov kvadratnih kilometrov in je vse pokrito z ledom.

Ali nam znanost o nebesnih telesih — astronomija — kaj koristi?

Razen velikega pomena za oblikovanje svetovnega nazoru in za pobijanje praznovernih in napačnih nazorov z znanstvenim tolmačenjem nebesnih pojavov je astronomija tudi velikega praktičnega pomena. Brez nje ne bi mogli določiti natančnega časa, pa tudi koledarski in kronološki računi ne bi bili možni. Astronomija je podlaga slehernega geodetskega in kartografskega merjenja. Na široko jo uporabljajo tudi v pomorskem in zračnem prometu. Tudi zdaj brez sektanta in kronometra ne sme odpluti iz pristanišča nobena ladja ali odleteti z letališča letalo, ker lahko njihov položaj na širnem morju ali v zraku ugotovimo samo po zvezdah, če odpovedo vsa druga sredstva.

Umetna roka, ki zna celo pisati

Ruski biofiziki so izdelali protezo človeške roke, ki do slednjega ustreza živi roki in je mogoče z njo celo pisati. Povezana je z živci v preostanku roke, njihove električne impulze pa okrepljuje s številnimi tranzistorji. Elektromotor poganja nato različne dele roke in pravi, da je z naporom volje lahko doseže učinkovito delovanje te proteze, ki ima vse dodatne dele, beleranje in podobno, neopazno pritrjene na telo.

Učenje med spanjem

Moskovski profesor Abram Sivadoš, ki se že 25 let ukvarja s problemi učenja v spanju, je izjavil, da so sovjetski znanstveniki že ugotovili dve metodi za hipnopedijo. Po prvi je mogoče s sugestijo razviti sposobnost, da v spanju ponavljamo snovi, ki smo jo prej prebrali, po drugi pa spečo osebo zbudimo, ji preberemo nekaj nove snovi in jo nato uspravimo s primerno glasbo. Profesor trdi, da ostane tako pridobljeno znanje zelo trdno zasidrano v spominu.

Ivo Andrić

12

Travniška kronika

Pomlad bo našla poslopje in vse okoli spremenjeno. Na planoti pred hišo sta zamišljena dva vrta, ki bosta skromna posnetka francoskih vrtov. Za hišo so že postavili kurnico, uredili skladišče in šrambe.

Vse je urejeno po načrtih gospe Daville in pod njenim nadzorstvom. Konzulka se je morala otepati z vsakovrstnimi težavami, posebno pa s služabništvom. To niso bile tiste nevšečnosti s služinčadjo, o katerih vedno go-dnjajo gospodinje na vsem svetu, temveč prava nadloga. Prve čase nihče ni hotel služiti v konzulatu. Na Turke še misliti ni bilo. Iz tistih nekaj pravoslavnihi hiš ni nihče hotel v službo, katoliška dekleta, ki so služila celo v turških hišah, pa skraj niso smela niti stopiti v francoski konzulat, ker so jim fratri zažugali s preklestvom in težko pokoro. Ženam judovskih trgovcev se je komaj posrečilo nagovoriti nekaj Cigank, da so za dobro plačo delale v novem konzulatu. Šele ko je gospa Daville s svojimi obiski in darili cerkvi na Dolcu pokazala, da je, čeprav žena »jakobinskega konzula«, prava katoličanka, so fratri nekoliko odnehali s svojo strogostjo in molče odo-

bravali, da njihove faranke lahko služijo pri francoski konzulki.

Sploh si je gospa Daville prizadevala, da naveže in utrdi čim boljše stike z župnikom na Dolcu pa s fratri na Guči gori in njihovimi farani. In kljub vsem težavam, neznanju in nezaupanju, ob katerega je zadeval, je Daville upal, da si bo lahko s pomočjo pobožne in razumne žene še pred prihodom avstrijskega konzula pridobil vsaj nekaj vpliva na fratre in katoliško prebivalstvo.

Skratka, v hiši in pri delu je s prvimi jesenskimi dnevi postalo mirneje in prijetneje. Daville je stalno čutil, da se vse ureja in obrača na bolje ali je vsaj videti lažje in znosnejše.

Nad Travnikom je sijalo blede jesensko nebo in ulice z izpranim tlakom so bile svetle in čiste. Grmi in gozdiči so spreminjali barvo, postajali redkejši in prosojnejši. Lačva je v soncu tekla urno in bistra; ozka in stegnjena v ravno strugo je zvenela kot struna. Pota so bila suha in trda, nastlana s pomečkanim sadjem, ki je padalo z voz, in z ostanki sena po grmovju in lesah ob straneh.

Daville je vsak dan hodil na dolge sprehode. Jezdil je čez Kupil po ravni poti med visokimi brestmi, gledal v nižavi pod seboj hiše s črnimi strehami in modrikastim dimom, džamije in bela raztresena pokopališča. Zdelo se mu je, da se vsa ta poslopja, ulice in vrtovi zlivajo v pisano zmes, ki mu počasi postaja vse bližja in umljivejša. Vseposvoda je vel duh tihote in olajšanja, Konzul ga je vdihaval z jesenskim zrakom in najraje bi se bil obrnil in to vsaj z nasmehom povedal tudi kavaj, ki je jezdil za njim.

V resnici je pa bilo to samo trenutno zatíšje.

4

Te prve mesece se je Daville v svojih poročilih venomer pritoževal čez vse, čez kar konzul v takih razmerah lahko godrnja. Tožil je čez zlobo in mržnjo domačih Turkov, čez počasnost in nezanesljivost državnih oblasti, čez majhne plače in nezadostne kredite, čez streho, ki zamaka, čez podnebje, ki mu od njega otroci bolehalo, čez spletke avstrijskih agentov, čez nerazumevanje, ki ga kažejo predstojniki v Carigradu in Splitu. Skratka: vse je bilo težavno, nepopolno, narobe, in vse je dajalo dovolj vzrokov za pritožbe in tamenje.

Daville je posebno tožil ministrstvu, zakaj mu ne pošljejo zanesljivega človeka, poklicnega uradnika, takega, ki zna turško.

Davna je za silo sicer ustrezal, vendar mu konzul kar ni mogel povsem zaupati in navzlic Davnovi delovni vnemi se ni mogel otrestiti sumničenja. Razen tega je Davna znal francosko le govoriti, ni pa bil sposoben za opravljanje uradnega dopisovanja.

Za delo in občevanje z ljudmi je Daville najel Rafa Atijasa, mladega travniškega Juda; fant se je otepal dela v stricevem skladišču in je bil raje tolmač za »ilirski jezik, kakor da bi prekladal ustrojene kože. Njemu je bilo še manj verjeti ko Davnu. Zato je Daville v vsakem poročilu rotil, naj mu vendar pošljejo uradnika.

Nazadnje, ko mu je upanje že kopnelo in se je polagoma privajal Davne in dobival zaupanje vanj, je prispel mladi des Fosses, novi vodja pisarne in tolmač.

Amédée Chamette des Fossés je pripadal najmlajšemu rodu pariške diplomacije, torej prvim, ki so se po nemirnih letih revolucije lahko redno izšolali v ugodnih razmerah in se še posebej pripravili za službo v Orientu. Bil je sin bankirske družine, ki ni ne med revolucijo ne

Bodite ljubezniv gost...

Če se odpravljate na obisk k oddaljenim starim prijateljem ali znancem, ki jih že dolgo niste videli, je to lahko povezano s prijetno spremembo, tako za vas kakor za gostitelja, če ste le dovolj obzirni in se znate prilagoditi navadam tuje družine.

Začnite s tem, da svoj prihod pravočasno javite. Najbolje bo, če vprašate, ali ob tem času morda ne boste motili, saj se lahko zgodi, da je pri znancih prav takrat bolezen v hiši, ali pa ima gospodinja kakšno posebno delo, pri katerem so ji na poti še celo družinski člani (pečar, pleskar itd.).

Lepo je, če ob prihodu prinesete gospodnji kakršnokoli malenkost, s katero pokazate svojo pozornost. To je lahko šopek cvetlic, čokolada, bonboni.

Ne pozabite, da se vsakdanji opravki družinskih članov, pri katerih ste gost, po navadi ne spremenijo, da je kljub vašemu prihodu treba hoditi v službo in gospodinjiti.

Ne mislite, da je nevljudno, če kdo najprej pogleda v časopis in se vam šele nato popolnoma posveti.

Če je gospodinja prav (posebno, če ima

veliko družino) ji pri delu nekoliko pomagajte.

Pojdite sem pa tja tudi sami v kino, gledališče ali na sprehod in ne pričakujte, da vas bo zmerom kdo spremljal.

Odkrito spregovorite o nekoliko nerodni temi: če bi lahko nekaj prispevali h gospodnjim izdatkom in tako gospodnji prihranili tiho skrb.

Če ste bili dlje časa na obisku, tako rekoč na oddihu, izročite ob odhodu gospodnji spet majhno darilo v znamenje zahvale. Z domišljijo boste lahko izbrali med sto drobnimi stvarmi.

Ko ste spet doma, ne pozabite napisati nekaj vrstic in se zahvaliti za prijazno gostoljubje.

...in ljubezniv gostitelj

Postavite gostu v sobo, kjer bo spal, nekaj cvetlic, k mizici ob postelji pa kozarec vode za noč.

Povejte gostu, kdaj zajtrkuje, kosite in večerjate, ker si boste tako vi sami in gost lažje porazdelili čas.

Brisače v kopalnici naj imajo stalno mesto. Če imate majhne otroke, ki si obrišejo roke v katerokoli, gostovo jasno označite.

Pokažite gostu, kje imate pribor za čiščenje čevljev, krtačo za obleko in podobno, da si bo po potrebi lahko pomagal.

Krpa, ki jo spravite pod umivalnik ali ob kad, bo pomagala vam in gostu: sam bo lahko očistil sledove umivanja.

Prav bo tudi, če poizveste, katerih jedi gost nima posebno rad, da ne boste prav teh postavljali na mizo in si zapomnite, da teta Anko tudi poleti rado zebe, ali da hodi sestra vašega moža zelo rada v kino ali gledališče in jo boste zato ob priložnosti razveselili z vstopnico.

Skratka za gosta in gostitelja bo obisk prijeten, če bosta obe strani obzirni, uvidni in prijazni. Zato se takrat ne prepirajte z družinskimi člani in gostu ne razlagajte svojih skrbi.

Začimbe v kuhinji

Vsa umetnost kuhinja še ni v tem, da napravimo živilo užito z dodatkom soli in ostrih začimb, temveč da skrbno vskladimo okuse. Pri tem pa moramo paziti, da živilo ne izgubi svojega lastnega značilnega okusa. To dosežemo le s pravilnim dodajanjem zelišč in začimb, ki imajo to nalogo, da okus živila poudarijo, ne pa zabrišejo.

Jedi, ki jih kuhamo odkrite — pa naj bo to doma ali pa v velikih kuhinjah, izgubijo pri kuhi zelo veliko aromatičnih snovi. Kadar kuhamo, jih vonjamo po vsej kuhinji ali celo hiši in bližnji okolici. Te izgube aromatičnih snovi lahko nadomestimo z začimbami. Važno je, da imamo posode, v katerih hranimo začimbe, vedno zaprte. Predvsem v množičnih obratih popravljajo okus jedem z dodajanjem popra ali soli. Tega se je treba odvaditi. Uporabljajte začimbe kot so paprika, piment, vanilija, muškatni oreh, gorčična zrna, janež, kumino, brinje, žbice ali klinček, kapre, žafran, cimet, majaron, lovor, šetraj, pehtran, žajbelj, bazilika itd.

Ker imajo zelo močan vonj in okus, jih uporabljajte vedno le v majhnih količinah. Količinsko sorazmerje med milejšo in močnejšo začimbo mora biti primerno, da ne izstopi pri jedi samo okus po najmočnejši začimbi. Okus živila in dodatnih začimb mora biti skladen. Zato moramo dodajati tistih reči, ki imajo močan okus, skoraj polovico manj kot drugih. Če bomo to upoštevali, bo postala naša hrana dosti okusnejša.

Špinača na vrtu...

Špinačo lahko vidimo skoraj na slehernem mestnem vrtičku, nekeje več, druge spet manj, pogrešamo pa jo na kmečkih vrtovih. Tista špinača pa, ki jo lahko kupimo na trgu, nam dokazuje, da mnoge kmečke gospodinje ne vedo kaj prida o delu s špinačo. V preneka-terji košari lahko vidimo mlado, s koreninami vred izpuljeno špinačo in tisti, ki jo je pulil, prav gotovo ni vedel, da špinači obiramo samo zunanje liste, srčke pa pustimo, da se rastlina znova razraste. Nekaj je izrujemo samo, če je pregesto posejana, da tista, ki jo pustimo v zemlji, lahko lepše raste. Pogosto vidimo na vrtovih in na vrtu trdo, pusto, lahko bi rekli degenerirano špinačo. Vzrok temu je v neobnavljanju semena, saj se nekatere vrste dobro obnesejo le spomladi, nekatere pa pozno jeseni. Napako delajo naši vrtičkarji tudi pri tem, ker sejejo špinačo le spomladi in še takrat prepozno, zato se jim setev ne obnese, špinača gre prehitro v cvet, ali pa je uporabna takrat, ko je tudi ostale zelenjave že na pretek.

...v trgovini...

Pomlad je in naše zelenjavne trgovine so se že napolnile z raznovrstno zelenjavo. — Seveda ne moremo trditi, da bi bile cene tej zelenjavi najbolj primerne, toda pridelana je bila v precej oddaljenih toplejših krajih, kar pač močno vpliva tudi na njeno denarno vrednost. Zato bodo varčne gospodinje nekoliko počakale z nakupom na primer graha, karfiola, zgodnjega zelja itd. in svoji družini postregle večkrat mogoče s špinačo, ki jo je lahko dobiti za manj denarja, njena biološka vrednost pa je celo večja od prenekatere druge zelenjave. Vsebuje posebno veliko železa in vitaminov A in C. Špinačo je sicer večkrat mogoče dobiti v trgovini, vendar jo je veliko bolj priporočljivo kupovati pri vrtnarju, kjer bomo zanesljivo dobili svežo. Pri špinači, ki leži dva do štiri dni, se količine vitaminov približno za polovico zmanjšajo. Če pa že moramo hraniti špinačo dalj časa, jo raztresimo, da bo vsa na zraku, ker se bo v nasprotnem primeru vnela in zgnila.

...in na jedilni mizi

Na naših jedilnikih pogosto lahko zasledimo špinačno omako — medtem ko drugih

špinačnih jedi večina gospodinj pri nas ne pozna. Zato smo zbrali nekatere enostavne, okusne in sorazmerno cenene jedi s špinačo. Vsaj ena ali druga utegne biti vaši družini všeč in vam bo zato lahko večkrat pomagala iz zadrege pri sestavljanju jedilnika.

Riž s špinačo

Na masti prepražimo čebulo, dodamo opran riž, ga prepražimo, zalijemo, osolimo in dušimo. Posebej v zelo malo vode skuhamo špinačo. To vodo potem porabimo za zalivanje riža. Ko je riž mehak, mu dodamo narezane hrenovke, malo povremo in nato dodamo sesekljano špinačo.

Špinačne omlete

Naredimo testo kot za navadne palačinke (seveda brez sladkorja), ki ga po možnosti izboljšamo z malo smetane in s snegom iz dveh beljakov. Spečemo tanke omlete in jih zlagamo v pokrito posodo nad soparo, da ostanejo rahle.

V majhni količini slanega kropa prevremo špinačo, jo odcedimo in sesekljamo ter primesimo za oreh margarine. S tem nadevom namažemo omlete in jih dvakrat prepognemo. — Drugo poleg druge potem naložimo v pomaščen pekač. Nato omlete polijemo z mlekom in hitro dobro zapečemo. V mleku razžvrkljamo smetano, jajce, sol in dodamo nariban sir.

Špinačni zrezki z ješprenjem

10 dkg ješprenja skuhamo v slani vodi, dodamo za oreh margarine, jajce, strt česen, poper, sesekljan zelen peteršilj in kuhano, debelo zrezano špinačo. S pomočjo drobtin oblikujemo zrezke in jih spečemo na vroči masti.

Kako zatiramo ščurke

Ščurki, ki so doma iz vročih krajev, a so se razširili po vsem svetu, imajo radi zelo toplo in vlažno okolje. Zato jih najdemo po kuhinjah, pekarnah, žganjarnah, kopalščih, kotlarnah itd.

Ščurki se hranijo predvsem z mehko rastlinsko hrano, n. pr. s surovim in kuhanim krompirjem, s testom, zelenjavo itd. Škoda, ki jo napravijo, je predvsem v tem, da nam onesnažijo hrano s svojimi mrličji, jajčeci in blatom, da prenašajo gnilobne bakterije in plesen ter nevarne bolezni, kot so tuberkuloza, kolera, kuga itd. Tudi je neprijetno vedeti, da tekajo blizu nas v nočni tišini in s tem kvarijo tudi ugled hiši.

Ščurkov se ubranimo s tem, da skrbimo za popolno čistočo po hiši in da zamažemo vse luknje in špranje v podu in zidu s cementom ali ilovico. Proti dotikalnim strupom so ščurki občutljivi. Zato jih ni težko zatreti, če jim posipamo na mestih, kjer se pojavljajo, prašek, ki ga dobimo v trgovini. Vendar je potrebno prašek posipati večkrat, ker na jajčeca ne deluje.

NASVETI

ZAMAŠITE RAZPOKE V PREDALNIKU! Z nožem konico mešajte 125 gramov raztopljenega voska s 5 dekagrami smole, pridenite ščepec indijansko rdeče barve, vse skupaj malo pogrejte in s to mešanico zamašite razpoke. Ko se posuši, očistite ves predalnik s pasto za parket.

MIŠI in podgane lahko preženemo tudi z baldrijanovimi koreninami. Prav tako je zanje strup sončnično seme.

GLAVNIKE čistimo s soljo. Potresemo nekaj soli na glavnik in skrtamo zobe, umazanija se hitro odluži. Roženi glavniki ne prenesejo mokrote, zato jih čistimo z nitjo.

Kadar mešamo moko s tekočino, z vodo ali mlekom, se rade naredijo grudice. To preprečimo, če še suhi moki primešamo nekaj zrn soli. Prav tako lepše umešamo kakao, če mu dodamo sladkor.

■ Prav gotovo se nobeno dekle več ne brani nositi naočnike tudi na ulici. Nikomur sedaj ne pride na misel, da bi vas zato podcenjeval. Oblika okvirov je sedaj raznovrstna in se ravna po modij; marsikateri obraz šele z očali postane zanimiv. Treba se je samo navaditi nekaj pravil vedenja, če nosite očala; odpovedati se morate bleščečim okrasom, neredu v torbici, kjer se očala drgnejo ob glavnik in podobno, zmečkanemu robcu in hudo resnemu pogledu ali celo žalostnemu pogledu izza okvirov.

pod vlado direktorja povsem izgubila svojega starega, čvrsto zasidranega bogastva. Med šolanjem je veljal za izrednega študenta in je vzbujal začudenje profesorjev in součencev s svojim čudovitim spominom, bistrim presojanjem in z lahkoto, s katero si je nabiral najrazličnejše znanje.

Bil je to visok, atletsko razvit mladenič; imel je rdeča lica in velike rjave oči, sijaje od radovednosti in nemira.

Daville je takoj spoznal, da je to pravi otrok novih časov, nov Parižan, drzen in čvrst v govorjenju in vedenju, brezskrbnež, oklepajoč se stvarnosti, prepričan o svoji moči in znanju, ki pa to oboje rad precenjuje.

Des Fossés je konzulu izročil pošto in na kratko povedal najnujnejše. Nič ni skrival, da je utrujen in premražen. Jedel je z užitkom in obilo, nato pa brez dolgega opravičevanja izjavil, da bi rad legel in se odpočil. Spal je vso noč in naslednji dan do poldne. Vstal je čil in spočit in je svoje zadovoljstvo nad tem, kazal prav tako naravno in neprisiljeno kakor sinoči svojo utrujenost in zaspanost.

S svojo neposrednostjo, zanesljivim vedenjem in sproščeno govorico je novi tajnik vnesel zadrego v skromno gospodinjstvo konzulata. Takoj in povsod je vedel, kaj hoče in potrebuje, in je to ferjal brez obotavljanja in mnogih besed.

Že po nekaj dneh in prvih razgovorih je postalo jasno, da med konzulom in novim uradnikom ni in ne more biti posebnih skupnih točk ali celo kake odkritosti, le da sta to vsak po svoje sprejela in doumela.

Daville je preživel tisto dobo svojega življenja, v kateri lahko postane sleherna stvar vprašanje vesti in duševno trpljenje, zato mu prihod mladega des Fossésa

ni prinesel olajšanja, ampak le nove tegobe, odkrival je v njem številne nove neresljive in neizbežne probleme in je ustvaril krog njega le še večjo puščobo in samofo. Za mladega tajnika pa kakor da nobena stvar ni problem in mu nobena ne pomeni nezmožljive težave. Vsekakor pa ne njegov predstojnik Daville.

Konzul se je bližal štiridesetm, des Fossés je pa stopil v štirindvajseto. Ta starostna razlika v drugih časih in drugačnih razmerah ne bi bila nič posebnega. Toda burni časi z velikimi spremembami in socialnimi pretresi izkopljejo in poglobijo nepremostljivo brezno med dvema rodovoma in res ustvarijo iz njiju dva svetova.

Daville se je spominjal stare vladavine in, čeprav je bil takrat še deček, je doživel revolucijo v vseh oblikah kot osebno usodo. Srečal se je s Prvim konzulom in se priključil njegovemu režimu z vdanostjo, v kateri je bilo nekaj pridruženih dvomov in polno neomajne vere.

Imel je dvanajst let in je stal v vrsti z drugimi otroki iz meščanskih hiš in videl Ludovika XVI., ko je obiskal njihovo mesto. Bil je to nepozaben dogodek za dečkov duh in domišljijo, saj je doma neprenehoma poslušal, da vsa družina pravzaprav „živi od kraljeve dobrote“. Sedaj je pa šel mimo njega prav ta kralj, posebljenje vsega velikega in lepega, kar moreš upati od življenja. Povrhu so še trobile nevidne fanfare, grmeli topovi in peli vsi zvonovi v mestu. Pražnje oblečeni meščani bi od navdušenja kmalu podrli vse zapreke. Skozi solze je deček videl solze v slehernih očeh, grla pa so dušili ti trenutki velikega razburjenja. Kralj je bil tudi sam ganjen in je velel, naj kočija vozi počasi. S širokim zamahom je snel svoj veliki klobuk in na burno vzklikanje „Živel kralj!“ odgovarjal z jasnim glasom „Živel moj narod!“. Deček je vse to gledal in poslušal kot del nekega neverjetnega

sna o raju, dokler mu ni navdušena množica, ki je stala za njim, stlačila na oči njegov povsem novi in malce previsoki klobuk, tako da ni videl ničesar drugega kot mrak svojih lastnih solz, v katerem so frcale rumene iskre in plavale modre lise. Ko je spet lahko dvignil klobuk, je bilo že vse mimo ko prikazen, le okrog njega se je pre-rivalo ljudstvo z zardelimi obrazi in žarečimi očmi.

Deset let pozneje je Daville kot mlad poročevalec pariških listov z enakimi solzami in prav tako stisnjenim grlom poslušal Mirabeauja, ko je rohnol proti staremu redu in njegovim zlorabam.

Mladeničevo navdušenje je izviralo iz istega vira, toda predmet tega navdušenja je bil docela drug. Spremenjen se je znašel Daville v povsem spremenjenem svetu, kamor ga je odplavila revolucija, ki ga je silno in nezmagljivo potegnila za seboj s sto tisoč takih mladih ljudi, kot je bil sam. Hkrati z njegovo mladostjo se je zdelo, da se je pomladil ves svet in da se na tej zemeljski obli odpirajo nova obzorja in neslutene možnosti. Vse je postalo nenadoma lahko, razumljivo in preprosto, vsi napor so dobili vzvišen smisel, vsak korak in vsaka misel sta bila izpolnjena z nadčloveško veličino in dostojanstvom. To ni bila več tista kraljevska dobrota, ki se razliva na omejeno število ljudi in družin, ampak splošna poplava božanske pravice na vse človeštvo. Z drugimi vred je bil Daville pijan od nerazumljive sreče, kakor so vedno pijani šibki ljudje, kadar jim uspe, da najdejo skupno in splošno priznano formulo, ki jim obljublja uresničenje njihovih potreb in nagonov na račun tuje škode in propasti obnem jih pa rešuje očitkov vesti in odgovornosti.

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

Fran Saleški Finžgar:

Naprodaj nismo Sloveni nikdar

Klicarji so oznanjali v cirkusu, da vabi despot zemlje in morja vse narode v tekmo z lokom. Sredi spine so postavili drog. Na vrhu so priklenili na srebrno verižico velikega kragulja. Uprava je določil za tistega, ki ga ustrelji na bežečem konju, službo med palatince in visoko odliko. Lokostrelci so odločili zmago Belizarju, zato naj bo plačan in slavljen lok.

Epafrodit je poslal služabnika do Radovana in Iztoka. Naročil je, da mora Iztok tekmovati. Stavlil je nanj že visoke vsote. Priigral je pri dirki silo denarja in stava mu je bila zabava. Vse je stavilo na Azbada, ki je slovel za najboljšega lokostrelca. Epafrodit jim je nalašč ključeval in stavlil na svojega gosta Iztoka.

Radovan se je že opil. Kričal je in prepeval in držal neprenehoma vrč v rokah.

„Moj sinko, hej, moj sinko, s kamnom ubiješ tega ptiča, miže, opolnoči — hej, moj sinko! Pij, Iztok, pij, pijan ga zadeneš.“

Smejali in krohotali so se vsi razni bojevnik, ki so se zbrali pod katismo, da bi se udeležili tekme. Iztok se ni smejal. Zamamil ga je hipodrom. Ustnice so mu bile vroče, pa se ni dotaknil pijače. Videl je Upravo, videl Teodoro, blesk in sijaj, razsipanje, divje tolpe in mehkužne Bizantince. In pomislil je na svojo moč, pomislil na svoj narod in na vse narode, ki jih kuje v verige to mesto. In sramoval se je, da zmagujejo narode taki cesarji, da jim vlada tako mehkužno mesto. In rotil se je na Peruna, če ostane živ, da ne bo Bizanc nikdar vkoval v verige svobodnih Slovencev.

Dolgo so bučale trombe, preden so prebučale hrup in krik v hipodromu. Justinijan se je vračal z dvorom. Teodori zmagovalki je izročil belo rutico, da bi dala znamenje za začetek tekme. Strelcem so bili na voljo konji iz carskega hleva. Drug za drugim so dirjali krog mete, streljali v kragulja, puščice so predirale škrlatno streho, a kragulj je s srepim pogledom motril preganjalce in tekmece. Bočil je vrat, potrepaval s kreljuti, se umaknil marsikateri strelci, a ostal nedotaknjen.

Med ljudstvom se je razlegal smeh, doneli so dovtipi na razne strelce, rogali so se jim, metali vanje dateljne, oranže in se zabavali, kakor bi igrali glupci v areni.

„Poslednji!“ je zopet sporočil Epafrodit po služabniku. „Poslednji bodi Iztok!“

Vrsta lokostrelcev se je praznila. Mnogi so odstopili zlasti tisti v lepih oklepih palatinske vojske. Zbali so se poroge.

Edini Azbad je zdržal. Le nekaj tekmecev je še čakalo. Tedaj Azbad ni mogel več strpeti. Naj se odločil. Zataknil si je tri puščice, vzela lok in zasedel konja, ki ga še nihče ni jezdil. Dolge tedne se je uril na njem.

Ko se je pojavil izpod katisme, je nena doma nastala tihoča. Nanj in zoper njega je bilo stavljenega mnogo denarja.

Jezdil je počasi krog spine, pozdravljajo na levo in desno, se priklonil pod katismo. Nato zdirjal. Zletela je prva strelca, kragulj je jezno zapihal. Prijezdil je drugič, strelca je prhnila tikoma glave, hipodrom ga je pozdravil. In jezdil je tretjič naokoli. Srce se mu je razburilo, roka se mu je tresla. Vendar je zbral vse sile, da se pomiri. Zopet se je napela tetiva — zazvenela, puščica je bila izvrstno izstreljena, a v istem trenutku je kragulj zavržotal, odskočil, kolikor je dala verižica, in puščica je zadel a ob perut in izbila iz nje pero, ki je v vrtincu oblivalo na pesek. In tedaj je nastal vihar. Ves hipodrom se je razdelil v dva tabora: polovica je kričala, da je Azbad ptiča zadel, polovica je oporekala, zadel da je le pero, ptič še sedi in jezno gleda za Azbadom. Tisti, ki so stavlili nanj, so trdili, da je stava dobljena, oni, ki so stavlili zoper, so kričali, da ni. Nastali so trenutki tolikega viharja, da bi se bil hipodrom izpremenil v boj tihočev in bi bila kri preplula areno, da ni Uprava dal znamenja s trombami. Kot sodnik in najvišji pravdnik je razsodil: „Azbad je zadel in ni. Če ga nihče ne zmaga, bo odlikovan. Slave pa stoji; če ga nihče ne prekosi, so stave nanj dobljene, sicer izgubljen!“

Zopet so trombe naznanile novo tekmo. Azbad se je bal. Hitro je velel ponuditi velike vsote vsem ostalim tekmečem, da bi se umaknili. Večina je denar sprejela, le Iztok

in dva Tračana sta odklonila. Azbad je šel sam do njih. Srečalo se je ponosno oko svobodnega Slovena z lokavim, ničmurnim bleskom Bizantinca. Nič ni odgovoril Iztok, govoril je pogled: „Naprodaj nismo Sloveni nikdar!“

In zajezdila sta Tračana, izstrelila, zgrešila. Izvrstno so švigile puščice, vse tik ob kragulju, predrla močni škrlat na strehi in izginile. In tedaj še eden, barbar, Sloven.

„Zadnji,“ so zatrobile troblje. Hipodrom se je zopet pomiril, vse se je ozrlo proti katismi. Pojavil se je Iztok, golaglav, z bujnimi kodri, v dolgi halji iz bise, ki jo je bil prejel od Epafrodita. Med gledalci so se oglasile opazke: „Ha, barbar, v halji kakor Molohov žrecl — Vestalka, ta naj zadene? — Od kod je? — Epafroditov gost! — Baje Sloveni!“

Iztoku ponudijo loke in puščice. Napne tetivo pri prvem, drugem, napne pri tretjem — trenk — vsak lok je počil. Hladno je metal lepo rezljano orožje na tla. Ljudstvo se je čudilo.

Slednjič se je odločil za velik, neroden lok, prav barbarski, nato si je izbral strelco — samo eno. Ponudili so mu še dve, pa je odkimal. Med ljudstvom šepetanje začudenja. Teodora sama se je nagnila preko katisme.

Nato je šel Iztok sam in si odbral konja: krasno divjo živalco, doma iz Črnega morja. Privedel ga je v areno. Iztok je zmajal z glavo, češ nočem osedlanega konja. Sluge so pristopili in odpeli zapone ter sneli sedlo.

Ljudstvo je glasno vzkliknilo.

Tedaj je Iztok prijel haljo dočlenko in jo vrgel raz sebe. Krog bokov se je zablestela bela jagnječevina, ki mu jo je sešila sestra Ljubimica, in stal je ob črnem konju sredi

arene svobodni sin, lep in postaven, z mišico ob mišici kakor zid okrog Bizanca.

Iztok je zataknil strelco za pas, prijel z levico lok, z desnico brzdo in planil kakor pero na konja. Vzpela sta se, potem pa zdirjala po areni. Jezdil je prvič in pogledal kragulja, ljudstvo je zamrmalo, ker ni sprožil.

Jezdil je drugič — strelca še vedno za pasom — konj v vedno besnejšem diru. Iztok pa, kakor bi sedel na plici. Ljudstvo je zakričalo. „Streljaj, proži, barbar! Za norca nas ima! Potegnite ga s konja!“

Iztok ni slišal ne videl. V njem je živela samo trdna zavest, da pred samim cesarjem pokaže, kako proži tisti narod, ki mu podira vojskovodje. Tretjič je pridrvel mimo katisme, roka je segla po strelci, lok se je dvignil, nastala je tihoča, kakor bi se zbiral orkan.

Iztokovo oko se je zapirilo v ptiča, kragulj je zapihal in dvignil kremplje. Bizantinski nepremagljivi orel se je stresel pred barbarom. Iztok je naperil strelco vanj, toda v istem trenutku je že švignil s konjem mimo, tedaj je hipodrom zabučal od jeze kakor silen grom. Gledalci, ogorčeni, ker še ob tretjem pojezdu ni sprožil, so usuli nanj kletve in psovke, ploha razhojenih ostankov sadja je pljusnila v areno, nekateri so snemali sandale in jih metali za njim, drugi so potegnili nože izza pasu in mu pretili. Ali tedaj se je Iztok v hipu okrenil na konju — bil je že blizu mete —, puščica je švistnila in predrla kragulja s tako silo, da se je utrčala verižica in je ptič padel s prebodenim srcem v areno.

Vihar jeze se je prelil v navdušenje, da se je tresel v temelju silni cirkus. Iz lož je deževalo lovorja, dvorjanke so posule zmagovalcu z ruticami, pretkanimi z zlatom.

(Pod svobodnim soncem, odlomek)

Domislice

Samo en kotiček veselstva je, ki se z gotovostjo da izboljšati, in to je naš lastni jaz. Torej moramo pričeti tu in ne drugje, pa tudi ne pri drugih ljudeh. Treba je biti sam dober, če hočeš delati dobro. (A. Huxley)

● Ponižnost je kakor spodnje perilo — nepogrešljivo, vendar ga ne pokažemo.

● Srečna mati je za otroke večji blagoslov kot sto vzgojnih knjig.

● Pokazati nevarnost, je pomenilo vzbuditi mu željo po njej.

● Najprej moraš živeti, šele potem lahko življenje opisuješ.

● Kdor se ne trudi, da bi postal pametnejši, bo še bolj neumen. (Rudyard Kipling).

● Z zabavami je kakor z jedmi: najenostavnejše so najboljše. (Samial — Dubay)

● So ljudje, ki jih imaš tem rajši, čim manj jih vidiš.

● Eni beležijo rezultate, drugi konsekvence.

● Skromen človek se velikokrat zdi domišljav: svojemu delu se ne more načuditi, ker si toliko nikdar ne bi prisodil. Domišljavec pa gleda na svoje delo s prezirom, ker meni, da ni vredno njegove nadarjenosti.

JOSEF JAHODA:

Tako naključje...

Danes je vse tako nedeljsko. Nebo, drevesa, polje, vesta. Še ptički, kot da so si prav za danes izbrali najlepše pesmice. In sonce, kot da se je zgodaj zjutraj trikrat umilo in sedaj z jasnejšimi očesci gleda na praznični svet.

Nanka Čebeškova se je danes prav gotovo tudi trikrat umila in, kar je res, je res, obešila nase vse, kar je imela najlepšega. Na glavi ima belo svileno ruto s temnomodrimi cvetovi, jopico kot bi jo oblo telo drugič zlikalo, visoki čevlji z vezalkami pa ji tudi kar lepo pristojajo pod gubami svetlozelenega krila.

Nanka gre v Koutice k svoji prijateljici, ki ji je na semenji dan zaupala, da je v njihovi vasi polno lepih fantov. In za fante je težko, zelo težko. Mlado dekle naj bi se kazalo kot na razstavišču in se ponujalo kot sladkarije na štanti ob žeganju. Fantov je presneto malo, deklet pa kot maka na polju — oh, saj nihče ne ve, kako težko se je spraviti pod streho.

Nanka opazi, da jo dohiteva mlad možki. Stopil je na cesto s kolovoza in menda je tudi on namenjen v Koutice, in zdi se mu menda, da bi se v dvojce bolj veselo stopalo in da ni pametno iti mimo dekleta kot mimo zveržene slive onkraj jarka.

Dohitel je Nanko, jo po fantovsko pozdravil in takoj junaško načel pogovor: „Kajne, vi greste tudi v Koutice?“

Nanka se ni prestrašila; prijazno se je nasmešnila in si fantiča takoj ogledala od nog do glave. Priznala si je, da je čist fant, čedno oblečen, pravilno raščen, lepega obraza in milih oči.

Zagostolela je s svojim najbolj dražestnim glasom: „No, saj ta cesta vendar pelje v Koutice, tam na stebro je to tako napisano.“

„Vi me menda ne poznate?“ poskuša mladenič navezati pogovor in se pošteno predstavi: „O Rojkovih z Domašova menda veste. No, jaz sem ravno s tiste številke.“

Nanka je preslišala to ime, kajti njene oči so visele le na zalem mladeniču. Spoznala je takoj, da ni nikjer vezan, ampak da je svobodni tvor, kot nalašč za žentev.

Pogladila si je jopico na prsih in sramežljivo rekla: „Gotovo vas vleče v Koutice žensko srce...“

„Ne,“ pove po pravici Rojka. „Ne grem zato, tam nimam dekleta. Grem samo vprašat strička Kaša, če bi nam prepustil deteljno seme. Otava nam je v dežju zgnila, stric pa ima čisto seme, in zanj ga grem prosit.“

Nanki je kar poskočilo srce. Kako dolgo

že ni srečala fanta, ki bi ne imel dekleta! To je redkost, kot bela vrana ali poročen kaplan.

Glas ji je postal slajši, pa tudi hitreje je zasopla.

„Glejte, glejte, to je naključje! Tudi jaz ne grem v Koutice zaradi takega fanta, ampak k svoji prijateljici, da bi se malo porazgovorili o samostanskem življenju.“

Mladi Rojka pametno molči. Opazil je, da jezik dekletu teče kot namazan, zato naj kar nadaljuje s svojim pripovedovanjem, da po pot prej pri kraju.

Nanki se zdi pametno, da bi temu nedolžnemu mladeniču odprla svoje srce in tudi malo potrkala na njegovo — oh, do kako čudnega naključja pride včasih...

Glavo skloni na stran, pripre oči in reče: „Z Žaninko iz Koutic si vedno praviva, da imava za moške še dosti časa — kje neki bi mi sploh prišlo na misel, da bi letela za fantom v Koutice! Praviva si z Žaninko, da mora fant lepo priti za nama. Sicer pa bo tudi imel za kom priti, kaj ne bi tega rekla!“ se veselo smeji.

„To je pa res!“ premeteno doda Rojka in ravnodušno gleda v razžarjeno pokrajino, praznično tiho in nedeljsko nasmejana.

Nanka goreče nadaljuje s svojo razlago: „Dandanašnji fantje ne vedo, da je treba za zakon razen ljubezni še druge osnove. Samo ljubezen ne nasiti dveh ljudi. In če pride dekle v novo domačijo nago, recimo samo z materinim blagoslovom, potem traja zakonsko veselje samo kot cvet vijolice.“

„Da, to drži,“ meni Rojka, da bi vsaj nekaj rekel. Nanka pa kar naprej po strani ogleduje mladega fanta. Včasih pride res do srečnega naključja in zato vneto nadaljuje svojo razlago:

„Veste, jaz ne bi nič kaj rada kam prišla, ker bi morali potem naše vse prodati, tega pa ne bi hotela za nič na svetu. Na posestvu sem sama, pa tudi oče in mati bi rada videla, da bi pripeljala domov gospodarja.“

„Ta bo prišel kot na gotovo!“ prizna Rojka.

Nanki se zaiskre oči: „Prav imate, kot na gotovo. Hišo imamo masivno, nič lesenega in kritega s škodljivi. In polja takoj za poslopji — natančno sedem mer kot na dlani, to obrodijo več kot kakšno peščeno tridesetvedrsko gospodarstvo. Zasadimo si tukaj nekaj repe — naš oče pravi, da je to lenuharsko gospodarstvo, ker ga lahko človek z eno roko obdeluje, z drugo pa kar naprej je in pije.“

„Da, seveda, včasih da dobro vedro več kot deset slabih,“ modro meni Rojka.

Nankino srce kar pleše pod zopico. Včasih se s svojo okroglo ramo dotakne fantovega rokava in neprestano zaliva fanta z vdanimi pogledi.

Vsa zasopla nadaljuje: „In vse imamo doma kot iz alabastra. Rodila sem se sama samcata, oče je samo skrbel, da bi se poslapja svetila, pa tudi gospodarskega orodja je pri nas na pretek,“ in pri tem opazuje fanta, kako reagira na te besede.

Rojka samo vneto kima: „To je res pravi užitek, živeti na takem posestvu.“

Nanki pleše srce v divjem ritmu. Pa naj nekdo reče, da v življenju ni naključij! Saj je Eejdlova Stazika po naključju na sejmu prvič videla fanta in čez mesec dni se je z njim že poročila. Ohh tako naključje!

„No, in kaj pravite k temu, da bom dedovala še po teti?“ nadaljuje Nanka vsa razvnet.

Fant modro odvrne: „To pomeni, da bi se lahko poročili že kar čez minuto.“

V nankini notranjosti prepeva trintrideset ptičkov, v duhu pa si neprestano ponavlja, do kako čudnih naključij pride na svetu, ter da ji bo prav danajšnja nedelja morda prinesla srečo.

In takoj nadaljuje: „Fantje bi to že hoteli, toda jaz nočem vsakega, kajti z menoj ne bo priženil samo posestva, kar vprašate v naši vasi, da mi tam nihče ne reče drugače kot: Nana garač! Gospodarsko delo je zame kot med in jaz bi se podila po posestvu od jutra do mraka. Saj sem si pa tudi sama naštedila nekaj tisočakov — veste, kadar smo gotovi s svojim delom, rada pomagam še tujim. Povem pa vam tudi, da doslej nisem imela niti enega fanta — to lahko potrdi ves Doubkov.“

„Glej, glej,“ se začudi fant, „torej vi ste z Doubkova?“

„Da, prav z Doubkova,“ vsa srečna nadaljuje Nanka. „Vprašajte, kjer hočete, povsod vam bodo povedali, da doslej nisem govorila še z nobenim fantom in da še vedno čakam pravega. In priznam vam takoj, da je tisti, kot sem si ga vedno zamišljala, podoben vam kot jajce jajcu; drugeda si sploh ne bi želela...“ in pri tem sklanja glavo, globoko sope, se s komolcem dotika fantovega rokava in si v duhu šepeta, da pride na svetu do velikih naključij.

Rojka pa ji pametno odvrne: „Gotovo boste takega tudi našli. Ta vas ima pridna in delavna dekleta. Jaz bom ravno v vaši vasi vzela čez mesec dni dekle, saj gotovo poznate Emilko Hroubovo? Čez mesec bo moja.“

Trintrideset ptičkov v Nankinem srcu je na mah onemelo in odletelo iz njega.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

I. PROGRAM:

Sobota, 9. 6.: 8.00 Otrški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Komorna glasba — 14. 15 Pozdrav nate — 15. 30 Roman — 15.50 Za filateliste — 16.00 Pozdrav letoviščarjem — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Dunajska melodija — 19.00 Dober večer, dragi poslušavci — 20.15 Dal Pri nas v Teksasu.

Nedelja, 10. 6.: 8.05 Godba na pihala — 9.05 Popevke se vrstijo — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 19.40 „Perfektni umor“, kriminalna igra — 20.10 Radijska igra — 21.10 Melodije in ritmi z juga.

Ponedeljek, 11. 6.: 7.00 Muzikalične miniaturre — 8.05 Dunajski Akademski komorni zbor — 9.05 Zveneči jutranji pozdrav — 10.30 Glasba Wolfganga Amadeusa Mozarta — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Največji mož sveta — 19.30 „Fidelio“, opera.

Torek, 12. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.15 Oddaja za mladino — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Plesna glasba — 18.00 Mesec dni deželne politike — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 „Dama prihaja iz Orleansa“, radijska igra.

Sreda, 13. 6.: 8.15 Orkestrski koncert — 13.30 Majhna melodija — 15.00 Glasba za mladino — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 18.00 Ljudske pesmi — 18.15 Pomoči vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušavci — 19.30 Dunajski slavnostni tedni 1962; Filharmonični koncert.

Četrtek, 14. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Koroški knjižni kolček — 15.30 Posebej za vas — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Popoldanski koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Pester večerni program — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 15. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrov — 13.05 Ljudske viže — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Plesna glasba ob petih — 18.00 Ljudske pesmi in plesi — 18.15 Pestro mešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušavci — 20.15 Halo! Tenagerjil — 21.00 Znani dirigenti.

II. PROGRAM

Sobota, 9. 6.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 10.00 Operni koncert — 13.30 Pet minut agrarne politike — 15.15 Non stop-glasba — 17.10 Koncertna ura — 17.40 Ljudstvo in domovina — 18.25 Zabavna glasba avstrijskih komponistov — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Dunajski slavnostni tedni 1962; „Lulu“ — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 10. 6.: 7.05 Godba na pihala — 9.00 Operni koncert — 10.10 Muzikalična promenada — 11.00 Dunajski slavnostni tedni 1962; Tretni koncert Dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Orkester Mantovani — 15.00 Od dežele do dežele — 16.30 Pisan spored not — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Operetni koncert — 20.15 Koncert Joan Sutherland, sopran — 21.45 Šport — 22.15 Glasba do polnoči.

Ponedeljek, 11. 6.: 7.05 Zabavni orkester radia Dunaj — 7.30 Majhen jutranji koncert — 10.00 Popevke se vrstijo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 16.30 Ljubitelji popevk in priljubljene popevke — 18.00 Plesna glasba — 19.30 Godba na pihala — 20.45 „Kariera“ — 21.45 Šport — 22.15 Oh, te ženske!

Torek, 12. 6.: 7.20 Jutranji koncert — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Glasba v duhu in malu — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba Adolpha Franza Herzoga — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Samo zate, popevke — 19.30 Zveneči mozaik — 20.00 Operetni koncert.

Sreda, 13. 6.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zabavna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Domači zdravnik — 18.00 Tako ali tako, glasba razveseljuje — 19.30 Štirje proti štirim — 20.00 Vsaka stvar ima dve strani — 20.40 Zabavna glasba — 21.10 Thea-Ms-Donova.

Četrtek, 14. 6.: 6.10 Z glasbo v dan — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Franz Schubert — 14.10 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Klavir v ritmu — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Ritmična zabavna glasba — 19.30 Srečno vožnjo v deželno melodij — 21.00 Rože za dame.

Petek, 15. 6.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otrška ura — 16.30 Ura pesmi — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Glasba za delopust — 19.30 Klasiki v radlu — 21.25 Tretni znamenja.

TELEVIZIJA

Sobota, 9. 6.: 19.00 Kaj vidimo novega? — 20.20 Kratki film — 20.30 „Očarljiv večer“.

Nedelja, 10. 6.: 17.00 Za mladino od 14 let — 18.30 Sedem dni svetovnih dogajanj — 18.50 Zanimalo vas bo — 20.00 „Velika skrivnost Marcelina“, španska legenda.

Ponedeljek, 11. 6.: 17.00 Za otroke od 11. let — 17.50 Svet mladine — 20.10 „Cesarica“, opereta.

Torek, 12. 6.: 19.30 Moderna ročna dela — 20.10 Kratki film — 20.20 „Maja žena za eno uro“ — 21.05 Svetovno nogometno prvenstvo v Čilu.

Sreda, 13. 6.: 17.00 Za otroke od 5 let — 17.45 Za mladino od 14. let — 18.15 Za družino — 19.30 Slike iz Avstrije — 20.20 Kratki filmi — 20.30 Čuda živalskega sveta — 21.15 Obisk iz Izraela.

Četrtek, 14. 6.: 19.35 Šport — 20.20 Kratki film — 20.30 „Varstvo in red“, film o delu policije — 21.00 Kriminalni film.

Petek, 15. 6.: 19.35 Slike iz Avstrije — 20.20 Kratki film — 20.30 Črna na belem — 20.50 „Kardinal“, opera.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 9. 6.: 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.40 Iz partizanščine — 9.25 Veliki zabavni orkestri — 10.15 Od tod in ondod — 11.15 Seznanite se s Parkerjevimi — 11.30 Pol ure pred dvanajsto — 12.05 Trio Slavka Avsenika — 13.30 Med suilami — 14.00 Zabavni orkestri lega tedna — 14.35 Voščila — 15.20 Za vedro razpoloženje — 15.40 Komorni moški zbor iz Celja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.50 Kitara in orglice — 18.10 Iz Wagnerjevega Lohengrina — 18.45 Okno v svet — 19.05 Sobotni domači intermezzo — 20.00 Za prijeten konec tedna — 20.10 Radijska komedija „Trije možje v čolnu“.

Nedelja, 10. 6.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 10.00 Še pomnilni tovariši... — 10.30 Pisan glasbeni dopoldan — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Slo pisanih taktov za dober tek — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Poje Koroški akademski oktet — 14.15 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.05 Vedri intermezzo — 18.30 Šport — 19.05 Nedeljska panorama — 20.00 Vaša pesem — vaša melodija — 21.00 Iz glasbene geografije Evrope.

Ponedeljek, 11. 6.: 8.05 Klavirski poemi japonskega skladatelja Matsumota — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Za vsakogar nekaj — 11.00 Midva in popevke — 12.05 „Štirje fanije špilajo“ — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.30 Miniature — slovenske skladbe za klavir in violino — 13.50 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.20 Dvajset minut ob glasbenem avtomatu — 16.00 Vsak dan za vas — 17.55 55 minut za ljubitelje operne glasbe — 18.10 Zabavna glasba — 20.00 Pojoči mozaik — 20.55 Koncert Orkestra slovenske filharmonije.

Torek, 12. 6.: 5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Narodne pesmi poje ženski zbor „France Prešeren“ — 10.15 Melodije za dobro voljo — 11.00 Melodije iz raznih krajev — 12.05 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Pojo italijanski operni pevci — 15.20 Malo instrumentov — veliko glasbe — 15.30 V terek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz del jugoslovanskih skladateljev — 18.10 Kolček za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Novi posnelki KZRTVL — 20.30 Radijska igra „Indijanska balada“.

Sreda, 13. 6.: 8.05 Jutranji obisk pri klasičnih mojstrih — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Matineja za zabavo — 9.45 Glasbeni utrinki — 10.15 Tri uverture in tri arije — 11.00 Melodije raznih dežel — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Zabavni kaleidoskop — 12.05 Orglice igra Andrej Blumauer — 13.30 Slovenski plesni ritmi — 14.35 Zavrtimo našo glasbeno ruleto — 15.20 „Pri Joževcu pod Roblekom“ — 15.35 Za ljubitelje opernelnih napevov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Šarferjan na pol — 17.50 Mali klub ljubiteljev popevk — 18.10 Tri pianistke — Italijanka, Avstrijka, Slovenka — s samimi novimi posnetki — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Iz albuma velikih zabavnih orkestror — 20.00 Naš variete — 21.00 „Medium“, opera.

Četrtek, 14. 6.: 8.05 Z uprizoritev komičnih oper v Ljubljani — 9.25 Portret v miniaturo — 9.40 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Zabavni koncert — 10.45 Slovenske narodne pesmi — 11.30 V pričakovanju poletja — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.50 Za vsakogar nekaj — 14.35 Voščila — 15.20 Ciganske melodije — 15.30 Turistična oddaja — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Popoldanski koktail — 18.45 Kulturna kronika — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Orkester Werner Müller in kvintet Art van Damme — 21.00 Literarni večer.

Petek, 15. 6.: 8.05 Poje Slovenski oktet — 8.20 Zabavni kaleidoskop — 9.25 Kolček za mlade ljubitelje glasbe — 10.29 Igra Pihalni kvintet Gewandhaus iz Leipziga — 10.45 Zabavni akordi — 11.35 Majhna prodajalna plošč — 12.05 Nekaj partizanskih pesmi — 13.30 Poje Vilma Bukovec — 14.51 Trije valčki Frederica Chopina — 15.20 V senci broadwayskih nebotičnikov — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert in simfonija — 18.10 Po naših planinah in dolinah... — 19.05 Iz oper slovenskih avtorjev — 20.00 Lahka glasba — 20.15 Teden-ski zunanje-politični pregled — 20.30 Tretni godalni kvartet — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 9. 6.: 14.40 Pojela Sonja Hočevar in Jelka Cvetičar — 15.30 „Tu ni vojne“, drama — 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — 18.30 Jazz panorama — 19.00 Pomenek s poslušalkami — 20.00 Športna tribuna — 20.40 Slovenski vokalni oktet — 21.00 Simfonični koncert.

Nedelja, 10. 6.: 9.00 Kmetijska oddaja — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Odmevi tedna — 14.45 Sestanek s Gorenjskim kvartetom — 17.00 Obzornik filmskega sveta — 18.30 Tržaški obiski — 21.00 Ljudska opravila in opasila — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 11. 6.: 18.30 Glasba 19. stoletja — 19.00 Znanost in tehnika — 20.30 „Krinke“, opera.

Torek, 12. 6.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Drame in epopeje našega stoletja — 21.35 Koncert pianista Freddyja Doška — 22.00 Obletnica tedna.

Sreda, 13. 6.: 18.30 Italijanski operni pevci — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 Klasik meseca: Oliver Goldsmith — 22.30 Solistični koncert iz glasbe našega stoletja.

Četrtek, 14. 6.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Mladi solisti — 19.00 Lepo pisanje — 20.30 Simfonični koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

DRUGI PROGRAM:

Nedelja, 10. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 11. 6.: 7.30 Kar želite, zaigramo.

Torek, 12. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Otroci poslušajte!

Sreda, 13. 6.: 14.15 Poročila, objave. — V sredo popoldne v prijetni družbi.

Četrtek, 14. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Iz lepih slovenskih knjig.

Petek, 15. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Moj prijatelj zemljevid...

Sobota, 16. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Za našo vas.

Obiščite „Minimundus“ ob Vrbskem jezeru

Besedo Minimundus menda ni treba več razlagati, ker je našim bralcem že znana in pomeni „Svet v malem“. V Minimundusu je pester prikaz naravno posnetih vzorcev znanih in značilnih avstrijskih in evropskih objektov, kakor tudi zelo zanimivo pri stanišče z ladjami, dalje miniaturna železnica s tovornimi in osebnimi vlaki ter avtomobili in avijoni ter še mnogo mnogo drugega. Minimundus nudi vsako leto vedno več novega in zanimivega.

Dvorni svetnik dr. Zojer, predstavnik organizacije „Rešite otroka — Rettet das Kind“, je na tiskovnem sprejemu v sredo izjavil nasproti sodelavcu našega lista posebno zadovoljstvo, da je naš list, kakor je dejal, lepo opozoril na to edinstveno obiska vredno turistično točko na Koroškem. Ne domišljamo si, da smo kdo ve kaj zapisali, vendar nam je priznanje s pristojne strani v zadoščenje, če je tudi naš list prispeval k zanimanju za obisk Minimundusa.

Lani je Minimundus obiskalo nad 92.000 gostov. Čisti dobiček iz vstopnine je namenjen dobrodelnim napravam predvsem v okviru ustanove „Rešite otroka“. Obisk Minimundusa se izplača, sprehod po „Svetu v malem“ je razvedrilen in nad vse poučen. Minimundus je interesanten za vse brez razlike, za starejše ljudi predvsem pa seve za mladino. Čarobna in romantična je večerna razsvetljava, ko zažari na prostoru nešteto lučic. Za okrepčilo pa je na razpolago prikupen bife, kjer gostom postrežejo zelo vladno.

H koncu kratek apel: starši, učitelji patudi botri sedaj ob binkošti, povedite mladino v Minimundus, hvaležna vam bo in širila si bo obzore. Z obiskom „Sveta v malem“ boste mladini podarili užitek, ki združuje prijetno s koristnim.

SPORTNI VESTNIK

Svetovno nogometno prvenstvo 1962

Ves svet v nogometni mrzlici - negotovost in presenečenja

V prvem delu predtekmovalj v Čilu so bili doseženi številni presenetljivi rezultati, kakršnih nogometni eksperti nikakor niso pričakovali.

Tekmovalje poteka v znamenju izredno borbenih in včasih celo surovih iger, katerim botrujejo povprečno slabe zmoglosti sodnikov, ki niso sposobni že v kali zatreti surovosti, kakršnih še ni bilo videti na nobenem svetovnem prvenstvu.

V ARICI je favorit Sovjetska zveza presenetljivo jasno premagala Jugoslavijo z 2:0. Katastrofalno sojenje nemškega sodnika, ki je izdatno oškodoval Jugoslovane, pa je jugoslovanske igralce razvnelo k odlični igri, katera je prišla do izraza v borbi proti Urugvaju, ki je položil orožje s 3:1. Senzacionalen neodločen rezultat Kolumbije proti Sovjetski zvezi (4:4) in urugvajski zmaga proti Kolumbiji je pripomogla k popolnemu zapletu položaja na lestvici, ki se bo razjasnil šele ob koncu tedna. Teoretično imata največje možnosti za nadaljevanje tekmovalja Sovjetska zveza in Jugoslavija.

Skupina iz Santiaga bo dala nasprotnike zmagovalcema iz Arice. Drugoplasirana ekipa iz Santiaga bo nastopila v Arici proti tamkajšnjemu zmagovalcu, v Santiagu pa bo gostovalo moštvo št. 2 iz Arice. Po enakem sistemu bodo igrane tudi ekipe ostalih dveh skupin.

Najuspešnejša ekipa je do sedaj domača enajstotica, ki je slavila že dve zaporedni zmagi in si s tem edina že pridobila pravico nastopa v osmini finala. Skupina v SANTIAGU se „odlikuje“ po izredno grobi igri, v kateri prednjačijo predvsem domačini, Italijani in — kot navadno — Nemci. Vse kaže, da bo poleg domačinov v nadaljnjem tekmovalju sodelovala Zahodna Nemčija. Švica kljub borbenosti igra v tej družbi bolj podrejeno vlogo.

Nepričakovan zaplet je doživelo tudi tekmovalje v VINI DEL MAR, kjer se je Češko-

slovaška izkazala kot enakovreden tekmeec Brazilije, kar je potrdil tudi rezultat v srečanju obeh neposrednih tekmecev za zmago v skupini (0:0). Španija in Mehika sta zaradi odlične igre obeh nasprotnikov že izgubili upe za nadaljnje tekmovalje.

V RANCAGUI je Madžarska, ki ji strokovnjaki niso napovedovali nikakih možnosti, postavila vse prognoze na glavo in si s krepko zmago nad Bolgarijo in Anglijo skoraj že zagotovila mesto na vrhu lestvice. Senzacionalno so zopet razočarali Argentinci, ki so z najtesnejšim rezultatom odpravili Bolgare in podlegli Angležem, ki so s tem poleg Madžarov glavni favoriti v skupini. Bolgarija je izgubila obe tekmi in je s tem poleg Švice in Mehike edina država, ki se ji še ni nasmehnila sreča zmaga.

STRELSKI PRAZNIK ŠT. JANŽA

ŠT. JANŽ : ŽIHPOLJE 14:1 (7:0)

Zaradi poplavljenega domačega terena je šentjanska enajstotica gostovala v sosednji Bistrici, kjer je pred številnimi gledalci rekordno premagala moštvo iz Žihpolj, proti kateremu v jesenskem delu tekmovalja ni zapustila najboljšega vtisa. Žihpoljčani sicer tvorijo skrajni konec lestvice, vendar tako visokega poraza še niso doživeli. Igra se je odvijala le pred njihovimi vrati, šentjanski napadalci pa so zapravili veliko število zrelih priložnosti. Rekordna zmaga je moštvo iz Št. Janža postavila na drugo mesto v koloniki golov, na prvenstveni lestvici pa zavzema še vedno četrto mesto.

CELOVEC V ŽIVČNI BORBI

Zaporedni uspehi koroških ekip v tekmovalju II. lige so pripomogli k proboju celovške Austrie na sam vrh prvenstvene lestvice, za katerega se bo bila odločilna bitka v nedeljo v Welsu. Zmagovalcu srečanja Welser SC : Austria je skoraj zagotovljen vstop v I. avstrijsko ligo.

Ta teden vam priporočamo!

Izbrani spisi F. S. Finžgarja

- I. knjiga: Njiva, Stara in nova hiša, Življenje in smrt mohorske knjige, Dekla Ančka, Konjička bom kupil, Beli ženin, Strici, Naš vsakdanji kruh, Boltežar, Prekvata ovca, Za prazen nič, Triglav, Divji lovec
- II. knjiga: Iz modernega sveta, Svetovna vizija, Zakaj? Oče je oče, Srečala sta se, Peregrin, Kakor pelikan, Silvester, Pomlad pod oknom, Služkinja, Desetnica, Kamnar, Sibirija, Selskega župnika velika noč, Naša kri
- III. knjiga: Sama, Prerokovana, Prerokbe zore, Boji, Kronika gospoda Urbana, Golobova njiva, Slike brez okvira, Polom, Veriga
- IV. knjiga: Spomini, Smrti očet, O njegovi gomili, Video meliora proboque, Matija Prelesnik, Pesem o izgubljenem raj, Govori aloa, Na petelina, Ecce homo, Biser, „Fant, ti tega ne razumeš“, Gospod, Študent naj bo, Kvišku, Odlomki življenjepisa romana, Pisarna, Gospod Hudournik, Razvalina življenja
- V. knjiga: Pod svobodnim soncem
- VI. knjiga: Makalonca, Mirna pota, Goslač Matevž
- VII. knjiga: Leta mojega popotovanja

Vsaka knjiga, vezana v platno stane samo 62 šilingov

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse